

הגדרה של פסד

עם פרושי תלמידי
חמ"ד תורני בר אילן | תשפ"ב

הגדרה של פסח

עם פרושי תלמידי
חמ"ד תורני בר אילן | תשפ"ב

דבר המנהלת

גלית סגל

הורים ותלמידים יקרים!

חג הפסח הוא חג מיוחד. חג המסמל דברים רבים לנו כאומה. מצוות רבות לנו בחג הפסח, אך דבר אחד מאחד בין כל המצוות - הפה.

כששואלים מה עניין הפה לחג מגלים דבר מדהים. מהות הירידה מצרימה הייתה "אנוס ע"פ הדיבור" משמע - היציאה הגדולה לחירות, היא ע"מ לשחרר את הדיבור.

מהו אותו דיבור ואיך הוא מתקשר אלינו?

הדיבור הוא הדיבור האלוקי, בו ברא הקב"ה את העולם. "בעשרה מאמרות נברא העולם" ומטרתנו מאז ועד היום היא שחרורו של דיבור זה, הוצאתו לפועל בקידום העולם לידיעת הקב"ה בכל תחומי החיים.

כל זה מתחיל בחינוך!

החינוך בבית והחינוך בבית הספר. בית ספרנו חרט על דגלו את החזון: מצוינות בעבודת ה' ובהישגים לימודיים. זו בדיוק הדרך אותה הקב"ה מתווה לנו על מנת להמשיך את הדיבור האלוקי כאן בעולמנו, בכל תחומי החיים, התורניים והחומריים הבאים מתוך כוח התורה, כדי להוביל את העולם כולו לגאולה שלמה.

מאחלת לילדנו המתוקים ולכם הורים יקרים, שנזכה יחד לשיר "שיר חדש על גאולתנו ועל פדיון נפשנו".

בברכת פסח כשר ושמה,
מנהלת בית החינוך,
גלית סגל

דבר הור

הרב ניר מליחי

תלמידים יקרים ואהובים!

נערכים ומתרגשים לקראת ימי פסח המיוחדים והמשמעותיים.

בית הספר נערך לפרויקט מיוחד, אשר כל תלמיד ותלמידה, הם המחדשים חידושים בהגדה!

כמה מיוחד יהיה, שכל התלמידים כאשר יגיע תורם לקרוא את חלקם בהגדה, יאמרו את החידוש המיוחד עליו כתבו וחשבו, כמה נחת יהיה להקב"ה לשמוע זאת מפיו.

כידוע, על לילה זה נאמר ש"מלאכי השרת בכבודם ובעצמם מגיעים לליל הסדר" לשמוע את החידושים שלנו. כמה יפה שנקריא גם את החידושים של חברנו לבית ספרנו, ממש מרנין את הלב ומשמח עד מאוד, אשרינו שזכינו.

אז גם אני רוצה להוסיף חידוש קטן לחוברת הנפלאה:

החידוש שלי:

מדוע אנו בשלב "יחף" חוצים את המצה האמצעית לשני חלקים ובצורה של שתי אותיות **ד'** והאות **ו'**, מחביאים את הגדול ואוכלים את הקטן ורק בסוף הסעודה שאנו כבר

שבעים, רק אז מוציאים את האפיקומן ואוכלים אותו "על השובע" – דהיינו שאנו כבר שבעים?

התשובה: כל ההגדה אנו מנסים לזכור ולהזכיר מה היה במצרים.

במצרים היו שני אנשים ששמם היה דתן ואבירם. (אותיות **ד**, **ו**) בכל יום ירד מן מהשמיים.

דתן ואבירם לא האמינו שגם למחרת ירד מן מהשמיים. לכן מה עשו? החביאו חלק גדול למחרת ואכלו את החלק הקטן, אך מה קרה לחתיכת המן שהם החביאו? "**וירום תולעים ויבאש**" הלחם התליע!

אנו מראים בתחילת ההגדה שאנו כביכול מתנהגים כמותם, "**מתחילים בגנות ומסיים בשבח**"

אנו מחביאים את המצה הגדולה, אולי מחר לא ירד לנו לחם מהשמיים, אך לאחר שאנו קוראים את ה"**מגיד**" את כל הניסים שעשה השם, את עשר המכות, קריעת ים סוף וכיצד הקב"ה הטביע את כולם במים, אנו אומרים בסוף הסעודה **אפיקו – מן – הוציאו מן –** (להפיק זה להוציא)

את אותו מן שהחבאנו אנו מוציאים, מכני שאנו בטוחים שלמחר כן יוריד לנו ה' מן מהשמיים, לא כמו דתן ואבירם ולכן אפילו שאנו כבר ממש שבעים ואין לנו עוד מקום בבטן, דווקא אז אוכלים את האפיקומן על השובע, להראות את ביטחוננו באחד יחיד ומיוחד, השם יתברך!

בברכת
פסח כשר ושמח
ניר מליחי

קדש ורחץ כרבים
יד-רחץ מגיד רחצה
מוציא-מצרה מרור
כורך שולחן עורך
צב-זון בוך הלל
נרצה

קִדְשׁ

מוזגין לו כוס ראשון ומקדש עליו ואח"כ שותה בהסבה
אלה מועדי יהוה מקראי קדש אשר תקראו אתם
במועדם: וידבר משה את-מעדי יהוה אל-בני ישראל:
סברי מרנן ועונים לחיים

**ברוך אתה יהוה. אלהינו
מלך העולם. בורא פרי
הגפן:**

**ברוך אתה יהוה. אלהינו
מלך העולם. שהחינו
וקימנו והגיענו לזמן הזה:**

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. אשר בחר בנו
מכל-עם ורוממנו מכל-לשון. וקדשנו במצותיו. ונתן
לנו יהוה אלהינו באהבה. (בשבת שבתות למנוחה ו)
מועדים לשמחה. חגים וזמנים לששון. את (בשבת
יום השבת הזה ואת) יום חג המצות הזה. ואת יום
טוב מקרא קדש הזה. זמן חרותנו. באהבה מקרא
קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו
קדשת מכל-העמים. (בשבת ושבתות ו) מועדי קדשך
(בשבת באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו.
ברוך אתה יהוה. מקדש (בשבת השבת ו) ישראל
והזמנים:

אם חל בשבת אומר שלום עליכם, אשת
היל

יום הששי: ויכלו השמים והארץ
וכל-צבאם: ויכל אלהים ביום
השביעי מלאכתו אשר עשה
וישבת ביום השביעי מכל-
מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים
את-יום השביעי ויקדש אתו כי
בו שבת מכל-מלאכתו אשר-ברא
אלהים לעשות:

במוצאי שבת מוסיפים
ברוך אתה יהוה. אלהינו
מלך העולם. בורא מאורי
האש:
ברוך אתה יהוה. אלהינו
מלך העולם. המבדיל
בין קדש לחל. ובין
אור לחשך. ובין
ישראל לעמים. ובין
יום השביעי לששת
ימי המעשה. בין
קדשת שבת לקדשת
יום טוב הבדלת. ואת
יום השביעי מששת ימי
המעשה הקדשת והבדלת.
והקדשת את עמך ישראל
בקדשתך. ברוך אתה
יהוה. המבדיל בין קדש
לקדש:

כֶּרֶס

קח כרפס פחות מכזית כדי שלא יתחייב בברכה אחרונה ויטבל אותו במי המלה ויברך
ויכוין לפטור בברכה זו גם אכילת מרור

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה:**

ויאכל אותו בלי הסבה ויזהר להשאיר מהכרפס כדי שיהיה סוד הקערה שלם עד אכילת
מצה ומרור.

קדש ורחץ - אמר הקב"ה לאדם "אם אתה רוצה
להתקדש, עליך לקיים ורחץ - שמור על ניקיון
כפיים ואל תעשוק ותגזול, כמו שכתוב: "ארחץ
בניקיון כפי".
כרפס יחץ - גם אם אינך עשיר ואין לך אלא כרפס -
רק ירקות ולא בשר ודגים - קיים בעצמך יחץ. חצה
את זה וחלוק את שלך עם הזולת, עם מי שאפילו
כרפס אין לו.
מגיד רחצה - לא רק עליך להיות נקי כפיים, אלא
עליך להיות מגיד, לומר זאת לילדיך שיקיימו את
עיקרון הרחצה.
(אביהו גרמה, ו'1)

השאלה: למה ב- ורחץ נוטלים ידיים
ומותר לדבר אחרי זה לפני אכילת הכרפס?
החידוש (התשובה): פעם היו נוטלים ידיים לפני
ירק רטוב והיה מותר לדבר והיום בליל הסדר
עושים דברים מיוחדים כדי שהילדים ישאלו
שאלות ולכן מקיימים את ההלכה הזאת.
(אלקנה שביט, ו'1)

וּרְחֵץ

יטול ידיו בשביל לטבול הכרפס ולא יברך על נטילת ידיים
כי כל דבר שטבולו באחד משבעה משקין צריך נטילה
ואשרי הנזהר ליטול ידיו לטיבול משקה בכל השנה

קדש ורחץ - קדש
עצמך בלמוד התורה
שהיא קודש ובה
תרחץ מן העוונות,
כמו שכתוב בסוף
מסכת מנחות דף ק'
אמר ריש לקיש מאי
דכתיב- "זאת התורה
לעולה למנחה לחטאת
ולאשם וכו'..."
כל העוסק בתורה
כאילו הקריב עולה
ומנחה חטאת ואשם
וכו'...
(רפאל בכר, ה'1)

יחץ

יקח מצה האמצעית
ויחלקנה לשני חלקים
חלק אחד גדול כצורת "ו"
ויצניענו לאפיקומן וחלק
השני קטן כצורת "ד"
יניחנו בין שתי המצות

יחץ: מתוך שלוש המצות הנמצאות בקערה, יקח את המצה האמצעית ויבצענה לשתיים. הטעם שבוצעים את המצה לשנים קודם ההגדה הוא כיון שבתחילת ההגדה אנו אומרים הא לחמא עניא וכמו שעני בדרך כלל אין לו לחם שלם אלא פרוסה, כך אנחנו מראים שלחם זה הוא של עניים: פרוסה.
(נועה נחמוקה, ד'2)

מדוע חוצים את המצה לפני ההגדה?
כל בו: כדי שאמירת "הא לחמא עניא" תהיה על מצה חצויה, כדי להמחיש למסובים שזו דרכו של העני לאכול מצה פרוסה. ובני ישראל שיצאו ממצרים היו כאותם עניים, כאשר בצקם לא הספיק לטפוח.
(אוריה וייס, ג'2)

יחץ-ידוע שאדם צריך לעשות מעשיו הטובים בסתר, לבל ירגישו בני אדם. אמנם מקצת מעשיו יעשו בגלוי.. למה? כדי שילמדו ממנו בני האדם ולזה ירמז מצוות יחץ-חצי הגדול מצניעים לאפיקומן לרמוז על מעשיו שהיו בהצנע והחצי הקטן יעשה בגלוי שילמדו ממנו בני אדם.
(דוד בכר, ג'1)

חציית המצה האמצעית-מסדרים בקערה 3 מצות, ולאחר אכילת הכרפס וקודם אמירת ההגדה, עורך הסדר וכל מי שהניחו לפניו 3 מצות בוצע את האמצעית שבהם, את החלק הגדול שומרים לאפיקומן ואת השני משאירים בין 2 המצות השלמות.
(יעל גלאס, ד'2)

למה חוצים את המצה?
האותיות ויחץ הם בערך אותם האותיות שבשם ויצחק. וכפסח זה חג של חינוך וידוע שיצחק היה אבא טוב ואהב מאוד את הבנים שלו בגלל זה חוצים את המצה כדי ללמד את הבנים על אהבת אחד השני.
(דניאל טוויל, ד'1)

רבי אחד אומר: העולם כל כך שבור, אבל ריבונו של עולם עשה למען הילדים שלנו שיכולים להשלים את העולם שוב. אנחנו שוברים את המצה. החלק הקטן נשאר איתנו והגדול יותר הילדים מחזירים אותם בסוף הסדר. הילדים הם אלו שמסלקים את כל השבר מאיתנו, הם המשלימים אותנו.
(איילת הן תורגמן, ד'2)

יחץ- הטעם- כאשר בוצעים את המצה לשתיים קודם האגדה. כיון שבתחילת האגדה אנו אומרים הא לחמא עניא פירוש- זה המצה לחם עוני. כמו שעני בדרכ אין לו לחם שלם האלה פרוסה, כך אנו מראים שלחם זה הוא של עניים- פרוסה.
(נויה חדד, ג'2)

מגיד

מגיד, הא לחמא עניא
אומרים ההגדה בשמחה ובקול רם
והיא ספור יציאת מצרים שהיא מצות עשה מן התורה

מגביהין את הקערה ואומרים שלש פעמים

הָא (יש אומרים הָא, ויש אומרים כָּהָא) לַחֲמַא עֲנִיא.
דִּי אָכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפִּין יִיתִי
וְיִכּוּל. כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וְיִפְסַח. הַשְׁתָּא הָכָא. לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא הָכָא עַבְדִּי. לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל בְּנֵי חוּרִין:

הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח, (נקראת גם, בפי יהודי תימן, אגדתא דפסחא) היא קובץ מדרשים, מזמורי תהילים, דברי חז"ל, ברכות, תפילות ופיוטים, שנוצר כדי לאומרו בליל הסדר - הלילה הראשון של חג הפסח מסביב לסעודת החג, ולקיים את מצוות "והגדת לבנך" וסיפור יציאת מצרים. הקובץ נקרא "הגדה" על פי לשון הפסוק "והגדת לבנך". (דוד אמרגי, ד'1)

מוזגים כוס שני ומסלקים
את הקערה כאלו כבר
אכלו כדי שיראו התינוקות
וישאלו מה נשתנה

מה נשתנה הלילה הזה. מכל הלילות:
שבכל-הלילות אין אנחנו מטבלין אפילו פעם אחת.
והלילה הזה שתי פעמים:

שבכל-הלילות אנחנו אוכלין חמץ או מצה.
והלילה הזה כלו מצה:

שבכל-הלילות אנחנו אוכלין שאר ירקות.
והלילה הזה מרור:

שבכל-הלילות אנחנו אוכלין ושותין בין יושבין ובין
מסבין. והלילה הזה כלנו מסבין:

מה נשתנה שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת קודם עיקר הסעודה, שבזמנו היו רגילים לטבל בתוך הסעודה והלילה הזה אנחנו מקדימים לטבל קודם הסעודה שתי פעמים או כרפס או מרור.
(נתאי חדד, ה'1)

מה נשתנה: כל שנה שואלים את הקושיות. מה הרעיון של הקושיות?
אדם לא חושב כל בוקר על החיים שלו. הוא רק אוכל והולך לעבודה, כמו רובוט. כדי לצאת מהמצב הזה, צריך לשאול אותו שאלה שתכניס אותו למצב חשיבה. השאלות מעוררת אותו כדי לחשוב ולשאול אותנו. השאלות הנכונות.
(רוח אלי, ה'1)

מה נשתנה ולמה זה צריך לעניין אותנו? בחג הפסח יש מצווה לשאול קושיות ולשבת יחד עם בני המשפחה מדוע שואלים מה הרעיון לדבר? הטעם הוא שאם נחליט להתבונן במהות החג לשים לב לפרטים הרבים של ליל הסדר ולנסות להבין את מה שאנו קוראים בהגדה בוודאי נוכל להתחזק מכך ולהעלות את אמונתנו בצורה משמעותית. ההתבוננות ושאלת שאלות תביא אותנו לרצון להגיע אל האמת ולאמונה שהכל מנוהל עם תכלית ומטרה ובידיעה מה השם יתברך רוצה מאיתנו.
(יוסף נחמוקה, ו'1)

בשביל מה נוטלים ידיים אחרי הקידוש? אחר הקידוש (קדש) אוכלים את הכרפס שהוא מין ירק ותיקנו לאוכלו כדי ליצר שיוני שיעורר את הילדים לשאול מדוע בכל הלילות אין רגילים לאכול ירק לפני הסעודה והלילה הזה אנו אוכלים ירק לפני הסעודה ועוד טעם אמרו, שדרך בני חורין לפתח את הסעודה בירק כדי לעורר את התיאבון, וכן נוהגים בליל הסדר.
(בניה גלאס, ה'1)

בשיר מה נשתנה אותו שרים כל שנה יש שאלה עיקרית והיא: מה שונה הלילה הזה מכל הלילות? מה מיוחד ביציאת מצרים שאותה מזכירים כל כך הרבה? עצם זה ששואלים את השאלות האלה בכל שנה זה גורם לאדם סקרנות ולברר את זה ליותר לעומק וכשאדם מברר את זה לעומק הוא מתעלה יותר ויותר.
(איתי דהן, ו'1)

מי שואל "מה נשתנה" בבית חסר ילדים? אם אף אחד לא יכול לשאול את עורך הסדר "מה נשתנה" הוא צריך לשאול את הקושיות לעצמו.
(יצחק שנקמן, ו'1)

למה שרים "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות"? ליל חג הפסח שונה מכל שאר הלילות בשנה בפסח אנו אוכלים מצות, נוטלים ידיים פעמיים ואוכלים מאכלים מיוחדים. שיש למאכלים האלה משמעות של מה שהיה לנו במצרים: 1. מצות: כשבני ישראל יצאו ממצרים לא הספיק לטפוח להם הלחם ומה שהיה להם זה מצות.
2. מרור: המרור מזכיר לנו כמה היה לנו אז מר ולא הכי טוב.
3. הביצה: הביצה מסמלת את הקורבן שהיו בני ישראל מקריבים בזמנו - קורבן "חגיגה" כידוע לכולם יש עוד מאכלים שאוכלים בפסח שאכן הם מיוחדים כמו הביצה המרור והמצה.
(אבישג אבן חן, ה'2)

מדוע נוטלים ידיים
פעמיים בליל הסדר?
פעם אחת על דבר
שטיבולו במשקה
והשנייה על המצה.
חכמינו אומרים
שבלייל הסדר נוטלים
ידיים פעמיים
על מנת שישאלו
התינוקות מה נשתנה
הלילה הזה.
(דייזי מוש, ה'2)

החידוש שלי זה
שהלילה לא השתנה
כלום, וזה מדהים!
נסו לשחק "טלפון
שבור" לרוב אפילו
מילה אחת יש קושי
להעביר הלאה.
ותראו איזה פלא
סיפור יציאת מצרים
עבר מאב לבן מדור
לדור ללא שום שינוי
אפילו קטן
הייתם מאמינים??
(אורין גואטה, ו'2)

"מה נשתנה הלילה הזה?" השאלה היא " מפני מה
הלילה הגלות הזה ארוך בלי סוף ושונה מכל הלילות
הקודמים של הגלות?" (ידוע שהגלות נמשלה ללילה
והגאולה ליום). התשובה היא: "הלילה הזה כולו
מצה". פירוש המילה מצה הוא לא מלשון המאכל,
אלא מלשון מריבה. כלומר, "המריבה" אולי הסיבה
העיקרית לאורך גלותנו!
(ירון נזריט, ה'1)

"מה נשתנה" מרמז לנו איך אדם צריך להתנהג באורח
חייו:
מצה: מצה בגימטרייה קטנה 9 $(9+4+5=18)$ / $1+8=9$)
שהוא מסמל את מידת היושר והאמת.
מרור: מרור בגימטרייה מות לרמז שאין לך אדם בלא
ייסורים.
מטבילין: המילה הטבלה בגימטרייה קטנה זה 6 שזה
מספר שמסמל את החומריות לרמז שהטבילה מקדשת
ומטהרת את החומר.
הסבה: ההסבה מרמזת על מידת הביטחון שהאדם
סומך ונשען על הקב"ה שכן המילה הסבה בגימטרייה
זה 72 כנגד שם ה' המפורש.
(נריה טלמזן, ו'1)

מה נשתנה הלילה הזה?
מה שונה הלילה הזה של הגלות שבני-ישראל נמצאים
במצרים מכל הלילות הקודמים של הגלות?
על כך באה התשובה:
מפני ש הלילה הזה כולו מצה.
כלומר-המילה מצה מתפרשת כה לא כלשון המתייחס
למאכל (לחם עוני) אלא מלשון מריבה. אחד הפירושים
של מצה במילון הוא מריבה כלומר זהו אולי הסיבה
העיקרית והמרכזית לאורך גלותנו
בגלל שהלילה הזה כולו מצה כלומר מלא מחלוקות,
מריבות שנאת חינו בעונותינו הרבים, מאריך את ליל
הגלות! הפירוש ניתן ע"י רבי אברהם יהושע מאפטא
המכונה "האזהב ישראל מאפטא"
(אליה חצרוני, ו'1) (ליב ביטון, ו'2)

שאלה: האם באמת יש ארבע שאלות ב"מה נשתנה"
הלא זה רק עוסק בשאלה אחת - מה נשתנה בלילה
הזה מכל הלילות?
תשובה: אבררנבל מסביר שהילד מגיב בלבול שהוא
רואה בליל הסדר. מצד אחד, כולנו מסובין ומטבילין
-סימני חרות. ומצד שני, אוכלים מצה ומרור - סימני
עבדות. ולכן הוא ששואל מה נשתנה.
(רפאל מיררויס, ה'1)

מחזירים הקערה למקומה על השולחן ואומר ההגדה, ותהיה המצה מגולה בשעת אמירת ההגדה.

ורק בעת שאוחז הכוס בידו יכסנה

**עֲבָדִים הָיִינוּ לַפֶּרֶעָה בַּמִּצְרִים. וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִשָּׁם. בְּיַד חֲזָקָה. וּבְזִרְעוֹ נָטוּיָהּ. וְאֵלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם עַד־יֵין אֲנַחְנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי
בְנֵינוּ. מִשְׁעֲבָדִים הָיִינוּ לַפֶּרֶעָה בַּמִּצְרִים. וְאִפְלוּ כָלֵנוּ
חֲכָמִים. כָּלֵנוּ נְבוֹנִים. כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה. מִצְוָה
עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. וְכָל-הַמְרֻבָּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת
מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁבַּח:**

מַעֲשֵׂה

ברבי אליעזר. ורבי יהושע. ורבי אלעזר בן-עזריה. ורבי עקיבא. ורבי טרפון. שהיו מסבין בבני ברק. והיו מספרים ביציאת מצרים כל-אותו הלילה. עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם. רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר רבי אלעזר בן-עזריה. הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות. עד שדרשה בן זומא שנאמר. למען תזכר את-יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך. הימים. כל ימי חייך. הלילות. וחכמים אומרים. ימי חייך. העולם הזה. כל ימי חייך. להביא לימות המשיח:

ארבעת הבנים

מגיעים לשולחן הסדר ומשתתפים אך יש את הבן החמישי שלפעמים אין לו איפה לחגוג את הסדר, לכן בתי חב"ד בכל הארץ והעולם עורכים סדרים פתוחים לכל דכפין וגם כל אחד מאיתנו מוזמן לקחת ולהזמין חבר/שכן שאין להם איפה לערוך את הסדר, וככה נתאחד כולנו לחגוג את הגאולה האמיתית והשלמה בקרוב ממש. (גבריאל לוי פוסבה, א'1)

ברוך המקום ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם. ואחד רשע. ואחד תם. ואחד שאינו יודע לשאל:

ושאינו

יודע לשאל. את פתח לו. שנאמר. והגדת לבנך ביום ההוא לאמר. בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים:

תם

מה הוא אומר. מה זאת. ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית עבדים:

רשע

מה הוא אומר. מה העבדה הזאת לכם ולא לו. ולפי שהוציא את-עצמו מן הכלל. כפר בעקר. אף אתה הקהה את-שניו ואמור לו. בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים. לי ולא לו. ואלו היה שם לא היה נגאל:

חכם

מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו אתכם. אף אתה אמור לו כהלכות הפסח. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

ארבעה בנים כנגד ארבע אמהות - כולנו חלק מאותה המשפחה. שולחן עומד על ארבעה רגליים רק כאשר כל הבנים יחד יש לנו ברכה ויציבות ולעולם לא ניפול, עם ישראל צריך להיות תמיד מאוחד. (מירון גואטה, ב'1)

למה המילה "אחד" חוזרת לפני כל בן מארבעת הבנים? בדרך כלל, המינוח "אחד" מבטא את אחדות ה'. ההגדה מלמדת, אם כן, שלכל יהודי, ללא הבדל מה הוא אומר בגלוי על ה' ועל התורה, יש ניצוץ של "אחד" וה' נמצא בתוכו. לכן, ראוי וחובה להשקיע בו זמן ולקרב אותו לה'. (הודיה שפיר, א'4)

ארבעת הבנים הם רשע, תם, שאינו יודע לשאול וחכם. החכם מקיים את המצוות ואחר כך שואל למה מקיימים, הרשע שואל למה לקיים ואחר כך מקיים את המצוות, התם מתעניין ומתפעל האם זה יכול להיות, שאינו יודע לשאול לא מעניין אותו הוא אדיש.
(נועה כבירי, א'2)

למה מקדימים בסימנים קדש ואחר כך ורחץ, הרי קודם צריך לרחוץ ולהתנקות מהעבירות ורק אחר כך אפשר להתקדש? הרב קוק עונה שכליל הסדר הקדוש ברוך הוא קידש את עם ישראל והתגלה להם בתוך מצריים ורק אחר כך הם התחילו להתנקות מטומאת מצרים בימי ספירת העומר. וזה מלמד אותנו שבפסח אפשר להתקדש מיד ולדלג על כל הדברים שמעכבים וזה רמוז גם בשם של החג פסח שמשמעותו הוא דילוג.
(נריה ישרים, ו'1)

ארבעת הבנים – סמל לאחדות.

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול

מה המסר אותו מעבירים לנו חז"ל בסיפור ארבעת הבנים, מהי חובתנו? לחכם אנו מצווים לספר ביציאת מצרים לנצל את חכמתו ולחבר אותה עם רגש, עם היסטוריה, עם סיפור של עם. לרשע "הקהה את שיניו" – את שיניו החדות בשאלות ציניות צריך לרכך, למתן. לחנך שהתרסה אינה הדרך אלא לימוד מעמיק. לתם, להתחיל בקל ובפשוט ומתוך זה לגבוה, ואת זה שאינו יודע לשאול, יש לחנך וללמד שצריך וחובה עלינו לשאול וללמוד.

קל לנו להתחבר לחכם, הרבה יותר מאתגר חינוכית ואמונית להתחבר לרשע, לתם ולזה שאינו יודע לשאול. כשהתורה מצווה אותנו על "והגדת לבנך", היא דורשת מאיתנו למצוא את הדרך המתאימה לחנך, ללמד ולהגיע לליבם של כל אחד ואחד מהבנים בבחינת "חנוך לנער על פי דרכו". לעולם אינך פטור מהניסיון ומהחובה, בכל תנאי, בכל זמן ומול כל אחד מהבנים, להמשיך את החינוך.

(איתן יהונתן חדד, א'1)

ארבעת הבנים חכם, רשע, תם, שאינו יודע לשאול שקולים כנגד ארבעה סוגי בני אדם חכם הינו חכם. רשע אומר מה העבודה הזו לכם, תם הינו תמים, ושאינו יודע לשאול אף אתה תגרום לו לשאול.
(שרי הגי, ב'2)

סיפור יציאת מצרים לארבעת הבנים שבהגדה - דוגמה להתאמת המסר החינוכי לכישרונותיו ותכונותיו של הילד. התשובה לבן החכם מציגה את החזון השלם של עם ישראל. העובדה שהבן הרשע בא לטעון מוכיחה שעוד יש לו תקווה.
(מיכאל לוי, א'1)

כנגד ארבע בנים דיברה
התורה. חכם, רשע, תם
ושאינו יודע לשאול. 4
אנשים שונים שיושבים
סביב שולחן אחד
ואוכלים ושותים יחד
(אדל עמיאל, ב'1)

כנגד 4 בנים דברה
תורה - התורה מלמדת
אותנו שחייבים לספר
את סיפור יציאת
מצריים לילדים, לכל
ילד! בין אם הוא
חכם (חכם-צדיק),
רשע (חכם-רשע),
תם (שלא מבין) או
שאינו יודע לשאול.
לכל ילד בהתאמה
לפי הבנתו, בדרך
שמתאימה לו.
כך חובה ללמד תורה
לכל אדם על פי דרכו.
"חנן לנער על פי
דרכו גם כי יזקין לא
יסור ממנה". וזהו גם
יסוד החינוך.
(רבקה לוי, א'4)

"חכם מה הוא אומר? "מה העדות והחקים והמשפטים...?"
"רשע מה הוא אומר? "מה העבודה הזאת לכם וגו'".
גם החכם וגם הרשע פותחים את שאלתם במילת השאלה "מה". שניהם מסיימים
בניסוח בו הם מוציאים את עצמם לכאורה מכלל ישראל. החכם אומר: "אתכם" והרשע
אומר: "לכם".
ההבדל ביניהם נעוץ באופן ההתייחסות למה שענייהם רואות. החכם מתעניין ומבקש
לדעת מה הם החוקים שציווה ה' אלוקינו אתכם, הוא כולל את עצמו בהמלכת ה' עליו
גם כן, באומרו: ה' אלוקינו.
וכאשר הוא אומר "אתכם", כוונתו שהוא פונה להוריו ומבקש לדעת על מה נצטוו
וללמוד מהם כדי לקיים אותם כהלכתם.
לעומתו הרשע מתייחס לעצם טרחת העבודה של הוריו והוא בז ותמה עליהם כאומר:
מה פשר הטרחה המיותרת הזו אצלכם? דהיינו בז לעבודת המצוות. לפיכך כאשר הוא
פונה בהתרסה ובזלזול, הקב"ה לכאורה אינו מחולל ניסים למזלזלים וכמובן שאינו
גואלו.
יהי רצון שנלמד מדברי החכם ונזכה לקיים את דברי רבותינו: "שמע בני מוסר אביך ואל
תיטוש תורת אמך".
(אורי סומך, א'2)

אב צריך ללמד את בנו מגיל קטן על נס יציאת
מצרים שיהיה המשך לדורות הבאים שלא ישכח
וזו מצווה גדולה להודיע לבנים ואפילו שלא שאלו
שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה
עשה ה' בצאתי ממצרים.
(משה ג'אן, א'1)

בכל אדם יש 4
בנים. עלינו לבחור
תמיד בכוח של
החכם שהוא ישלות
בנו תמיד. החידוש
במילה חכם שיש בה
אותיות כוח מה'.
(אילעאי אדר, א'3)

הרב לאו המשיל
את ארבעת הבנים
לארבעה דורות, בהם
רואים את ההידדרות
מהבן הראשון החכם,
לדור הבא שהתחיל
לכפור
(אם כי עדיין הכיר את
התורה).
(זוהר ישראל חלה,
ב'1)

ארבע בנים כנגד
ארבע צדדים - ארבע
כנפות הארץ. כל
צד אפשרי בסוגי
הבנים וכנגד לשונות
הגאולה "וגאלתי
אתכם"
(נהוראי מרציאנו,
א'3)

"בכל דור ודור חייב
אדם לראות את
עצמו כאילו הוא יצא
ממצרים".

שתף בתחושה של
קושי שחווית... את
מי תבחר לשתף?
אילו כוחות ותכונות
יש בך שיובילו

ויסייעו לך להגיע
לתחושה של הצלחה
וגאולה?

התעצמות חווית
"בכל דור ודור" על
ידי הצגה - דרמה
יוצרת -

המחזיון סצנה

מיציאת מצרים

והציגו למשפחתכם/
התחפשו והצטלמו,
ושלחו למחנכת.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו. ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו. שנאמר.
ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר יהוה אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם
מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים:
ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארב
[וארבה] את זרעו ואתן לו את יצחק: ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן
לעשו את הר שער לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים:
ברוך שומר הבטחתו לישראל. ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא. חשב את-הקץ.
לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים. שנאמר. ויאמר לאברהם
ידע תדע כי גר | יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה:
וגם את-הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי-כן יצאו ברכש גדול:

יכסה את המצות ויאחז את הכוס בידו הימנית ויאמר

היא שעמדה לאבותינו ולנו. שלא אחד
בלבד עמד עלינו לללותינו. אלא שבכל-
דור ודור עומדים עלינו לללותינו.
והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם:

"ויוציאנו ה' ממצרים... בכבודו ובעצמו" –
מתי אני מרגיש את יד ה' הטובה?
את האכפתיות והחיבוק?

מגיד, ארמי אבד אבי
יניה הכוס על השלחן,
ויגלה המצות עד לפיכך

צא ולמד מה בקש לכן הארמי לעשות ליעקב אבינו.
שפרעה לא גזר אלא על הזכרים. ולכן בקש לעקור
את הכל. שנאמר. ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר
שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:
וירד מצרימה. אנוס על פי הדבור:
ויגר שם. מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם.
שנאמר. ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין
מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען
ועתה ישוב נא עבדיך בארץ גשן:
במתי מעט. כמו שנאמר. בשבעים נפש ירדו אבותיך
מצרימה ועתה שמך יהוה אלהיך ככוכבי השמים לרב:
ויהי שם לגוי גדול. מלמד שהיו ישראל מצוינים שם:
לגוי גדול עצום. כמו שנאמר. ובני ישראל פרו
וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:
ורב. כמו שנאמר. רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי
ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח
ואת ערם ועריה: ואעבר עליך ואראך מתבוססת

בדמיון ואמר לך בדמיון חיי ואמר לך בדמיון חיי:
וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה:
וירעו אתנו המצרים. כמו שנאמר. הבה נתחכמה לו
פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא
על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ:
ויענונו. כמו שנאמר. וישימו עליו שרי מסים למען
ענתו בסבלתם ויכן ערי מסכנות לפרעה את פתם
ואת רעמסס:
ויתנו עלינו עבדה קשה. כמו שנאמר. ויעבדו מצרים
את בני ישראל בפרך:
ונצעק אל יהוה אלהי אבותינו וישמע יהוה את קלנו
וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו:
ונצעק אל יהוה אלהי אבותינו. כמו שנאמר. ויהי
בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני
ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים
מן העבדה:
וישמע יהוה את קלנו. כמו שנאמר. וישמע אלהים
את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את
יצחק ואת יעקב:
וירא את ענינו. זו פרישות דרך ארץ. כמו שנאמר.
וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים:

לפניו רבונו של עולם. והלא מלך בשר ודם כשהוא יורד למלחמה שריו ועבדיו מקיפין בכבודו. ואתה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא דין עלינו. שאנחנו עבדיך. והם בני בריתך. נרד ונעשה עמם מלחמה. אמר להם. אין דעתי מתקררת עד שארד אני בעצמי. אני בכבודי. אני בגדולתי. אני בקדוشتי. אני יהוה אני הוא ולא אחר:

ביד חזקה. זו הדבר. כמו שנאמר. הנה יד יהוה הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד:

ובזרע נטויה. זו החרב. כמו שנאמר. וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלם:

ובמרא גדל. זה גלוי שכינה. כמו שנאמר. או | הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל אשר עשה לכם יהוה אלהיכם במצרים לעיניך:

ובאותות. זה המטה. כמו שנאמר. ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת:

ובמפתים. זה הדם. כמו שנאמר. ונתתי מופתים בשמים ובארץ

ואת עמלנו. אלו הבנים. כמו שנאמר. ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון:

ואת לחצנו. זה הדחק. כמו שנאמר. וגם ראייתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם:

ויוצאנו יהוה ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמפתים:

ויוצאנו יהוה ממצרים. לא על ידי מלאך. ולא על ידי שרף. ולא על ידי שליח. אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו. שנאמר. ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה:

ועברתי בארץ מצרים. אני ולא מלאך. והכיתי כל בכור. אני ולא שרף. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. אני ולא שליח. אני יהוה. אני הוא ולא אחר:

אמרו רבותנו זכרונם לברכה. כשירד הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים. ירדו עמו תשעת אלפים רבבות. מהם מלאכי אש. ומהם מלאכי ברד. ומהם מלאכי זיע. ומהם מלאכי רתת. ומהם מלאכי חלחלה. ורתת וחלחלה אוחת למי שהוא רואה אותם. אמרו

**יקח בידו כוס יין. וישפוך בכלי שלש פעמים כשיאמר דם ואש ותימרות עשן וכן באומרו עשר
מכות ישפוך עשר פעמים בכל מכה ישפוך מעט וכן דצ"ך עד"ש באח"ב סך הכל ט"ז פעמים.**

דָם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן:

דָּבָר אַחֵר. בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּים. וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה שְׁתִּים. וּבִמְרָא גָדֹל שְׁתִּים. וּבָאֲתוֹת שְׁתִּים.

וּבְמִפְתִּים שְׁתִּים:

אֱלֹהֵי עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם. וְאֵלֹהֵי הַן:

ח	ש	כ
ש	ח	נ
כ	נ	ם

מכה משולשת: שימו לב לדבר מענין: המכה
השלישית של כל סימן כינים שחין וחשך, היו מכות
שבאו על מצרים

בלא התראה- בשונה משאר המכות.

וכתוב בחז"ל ששלוש המכות הללו שמשו זו עם זו,
כלומר: שבמכת כינים עיקר המכה הייתה הכינים,
אבל היה בה גם מעט שחין ומעט חשך, ורמז לדבר
נתן למצוא בטבלה הבאה:

כאשר כותבים את שלש המכות הללו לפי סדר
המכות, אפשר לקרוא אותן גם מלמעלה למטה,
כי שמשו זו עם זו בערבוביה.

(מוריה ישרים, ב'2)

כתוב בהגדה "תם מה הוא אומר וכו' בחזק יד
הוציאנו ה' מבית עבדים"

אנחנו אומרים בתפילה "אמת ממצרים גאלתנו

ה' אלוקינו ומבית עבדים כדיתנו" גם בברכת

המזון אנחנו אומרים: "נודה לך ה' אלוקינו.... על

שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים".

נשאלת השאלה: מה הפשר הכפילות? והלא לכאורה

היציאה ממצרים היא גם היציאה מבית עבדים,

ומדוע מזכירים את שני הדברים?

גם עשרת הדברות פותחות: "אנכי ה' אלוקיך אשר

הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים".

כתב הרמב"ן שביציאה ממצרים היו שני דברים

נפרדים לגמרי: א. יציאה ממצרים. ב. יציאה מבית

עבדים. הוא מביא את דברי המדרש, שכשהוציא

הקב"ה את בני ישראל ממצרים, אמר להם:

כשהייתם במצרים הייתם עבדי פרעה. מעכשיו אני

לוקח אתכם מלהיות עבדי פרעה, ואתם נעשים

עבדים שלי!

מה הפירוש הדבר להיות עבד של הקב"ה?

אומר הרמב"ן (פרשת ואתחנן) שתהיה לו בכל עת

כעבד הקנוי, המשרת לפני אדוניו תמיד, שעושה

מלאכת רבו עקר וצרכי עצמו עראי, עד שיבא מזה

מה שאמרו חכמינו ז"ל (אבות ב, יב):

'וכל מעשיך יהיו לשם שמים' - שאפילו צרכי גופו

לשם עבודת הא-ל יהיו: יאכל וישן ויעשה צרכיו כדי

קיום הגוף לעבודת ה'.

(ישראל נחמוקה, ב'1)

מדוע במכה הראשונה-מכת דם- אהרון הוא זה שהיכה את מי היאור והפכו לדם? יוכבד אמא של משה רבנו הניחה אותו בתיבה ושלחה אותו ליאור כדי שלא יהרג על ידי המצרים. מי היאור שמרו והגנו על משה ומתוך הכרת הטוב משה לא יכל להכות במי היאור.
(נעמי אברהמי, א'2)

דם

למה מצרים קיבלו עשר מכות הרי הקב"ה היה יכול לסיים במכה אחת?
תשובה: מפני שבני ישראל היו ברמה כל-כך ירודה שלא האמינו בגאולה או בקב"ה לכן הקב"ה שלח 10 מכות מדויקות אשר מראות את השליטה שלו על המים האש האדמה הרוח החיות אפילו דברים שנגד הטבע כמו למשל הצפרדעים שנכנסו לתנור.
(דוד דהן, א'3)

מדוע הוכו במכת צפרדע? מדרש תנחומא: הואיל והיו נוגשי מצרים מעירים את ישראל לעבודה השכם בשחר (מוקדם מאוד בבוקר), ומקרקרים מאחורי החלונות שלהם כצפרדעים כדי לעוררם. כמו כן, הם היו מפחידים את ישראל בקולות ובצעקות ולא נתנו להם לנוח. כנגד כל אלו, נענשו במכת צפרדע שהפחידה אותם ביום ובלילה (מתוך הגדת "כי ישאלך")
(דביר וייס, א'3)

צפרדע

כניס:

לפני מכת ערוב השם מבטיח לבני ישראל – "והפלתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערב למען תדע כי אני השם בקרב הארץ" (שמות ח' י"ח) נשאלת השאלה - הלא עברו בני ישראל 3 מכות בשקט מה הצורך בהבטחה שהפעם המכה לא תגע בהם?

באר הרב ראובן קרלינשטיין זצ"ל שיש לומר שהחיות קלות ראש והולכות לכל מיני מקומות. למרות זאת אם האדם מצוי ברמה רוחנית גבוהה החיות מכחדות ממנו. הגמרא בשבת אומרת "ארי אביה תרי לא נפל" – אריה לא מתנפל על 2 אנשים. מקשה הגמרא "והא קא חזינן דנפיל" – אנחנו רואים שהוא כן מתנפל על 2. ומתרצת שאין החיה פוגעת בבן אדם עד שהוא נדמה לה כבהמה, מה שקרה אצל המצרים...

מסביר בעל הנתיבות משפט, באדם יש צלם אלוקים. אם הוא מכה את הצלם יבוא האריה ויראה רק את הגוף האחד – הגוף הגשמי וישר יטרוף אותו בלי כחד, אך בן אדם שמחזק את צלמו נראה לאריה כשני גופים – גשמי ורוחני כך מתיירא מאוד מהאדם ולא נוגע בו לרעה.

(נריה ישרים, ו'1)

ערוב

מכת כינים: כדי להביא את מכת כינים, היטה אהרן את ידו, היכה את העפר, ובין רגע מתמלא הכול ב-14 סוגי כינים, כאשר חלק מהן צמחו לגודל ביצה של תרנגולת. כל עפר מצרים הופך לכינים. בכל מקום בו חופרים באדמה, אפילו בעומק של אמה שלמה, לא מוצאים עפר – רק כינים, כינים וכינים. לא רק עפר הארץ הפך לכינים, התבואה והשדות התמלאו במזיקים, ואפילו הטיח שבקירות התחיל לרוחש. (אביגיל אליאנס, א'4)

דִּבְרִי

המכות מסודרות בסדר של שלוש, כאשר כל שלוש מכות היו בסדר שהוא ביחס לאופן ההתראה, שניים בהתראה, והשלישית בלי התראה, וחוזר חלילה. במכה הראשונה והשנייה בכל קבוצה באה התראה, ובשלישית אין (כינים, שחין, חושך). זוהי מעין אמירה: מאחר ואתה מתעקש, תקבל מכה קשה נוספת ולאחריה נדבר שוב.

(נתנאל לוי, א'1)

כנגד 10 מאמרות שנברא העולם, קיבל פרעה את 10 המכות. לדוגמא: מכת דם כנגד בריאת המים. מכת צפרדע כנגד בריאת השרצים. מכת שחין כנגד בריאת האדם.

ולמה? כדי להוכיח לפרעה שהשם ברא את העולם והוא שולט על הכל.

(ראם חי סגל, א'3)

שֵׁדִיז

בַּרְד

עשרת המכות מחולקים
לפי 3 קבוצות: דצ"ך, עד"ש
באח"ב. הקבוצה הראשונה
מכות בארץ עצמה, הקבוצה
השנייה מכות על גבי הארץ
והקבוצה השלישית מכות
שבאו מן האוויר והשמיים.
(מרציאנו שילת, ב'2)

השאלה: למה משה לא היכה
את המים במכת דם ובמכת
צפרדע ולא היכה את העפר
במכת כינים?
החידוש(התשובה): משה
לא היכה את המים בגלל
שהוא היה קטן אז הוא שט
ביאור בתיבה אז המים
"שמרו" עליו והיו רגועים
ולכן הוא חייב להם טובה,
ולעפר הוא היה חייב טובה
בגלל שהעפר כיסה את
המצרי שמשה הרג.
(צופיה שביט, א'4)

אַרְבֵּה

לפי מדרש לקח טוב, כל מכה ארכה שבוע ימים, חוץ ממכת החושך, שארכה רק שלושה ימים. לפי מדרש רבה, כל מכה ארכה חודש ימים, כאשר מכת דם החלה בחודש תמוז, המכה התשיעית, מכת חושך, הייתה באדר ומכת הבכורות בחודש ניסן.
(אילור צדוק, א'4)

מִכַּת בְּכוֹרוֹת

השאלה: למה ה' עשה 10 מכות כדי להוציא את עם ישראל ממצרים ולא מכת בכורות ישר כדי שבני ישראל יצאו ממצרים מוקדם?
תשובה: בגלל שאם היה מכה אחת בני ישראל היו חושבים שהם הצליחו לצאת אבל 10 מכות כדי שישראל יאמינו וידעו שה' גרם להם לצאת ממצרים ואחר כך יוכלו לקבל את 10 הדיברות
(אווה נזריט, ב'2)

אֵשֶׁת

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:
דצ"ד. עד"ש. באח"ב:

רבי יוסי הגלילי אומר. מנין אתה אומר שלקו המצריים במצרים עשר מכות. ועל הים לקו חמשים מכות. במצרים מה הוא אומר. ויאמרו החרטמים אל-פרעה אצבע אלהים הוא. ועל הים מה הוא אומר. ויכא ישראל את-הייד הגדלה אשר עשה יהוה במצרים וייראו העם את-יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו: כמה לקו באצבע. עשר מכות. אמור מעתה במצרים לקו עשר מכות. ועל הים לקו חמשים מכות:

רבי עקיבא אומר. מנין שכל-מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר. ישלח-בם | חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. חרון אפו אחת. עברה שתים. וזעם שלש. וצרה ארבע. משלחת מלאכי רעים חמש. אמור מעתה במצרים לקו חמשים מכות. ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות:

רבי אליעזר אומר. מנין שכל-מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים היתה של ארבע מכות. שנאמר. ישלח-בם | חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. עברה אחת. וזעם שתים. וצרה שלש. משלחת מלאכי רעים ארבע. אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות. ועל הים לקו מאתים מכות:

מטרת כל המכות היא להראות קבל עם ועולם שבורא העולם הוא מנהיג כל דבר, גדול וקטן. פרעה הכיר בכך שיש אלוקים, כח עליון. אך הכרה בה', שמנהיג את העולם גם בהווה, בזאת לא יכל פרעה להודות. על ידי שהכופר העקשן ביותר לומד זאת על בשרו ונשבר לבסוף, לומדים עם ישראל והעולם כולו את המסר הזה.
(צוריה רחל תורגמן, א'4)

לפני מכת בכורות, בני ישראל מרחו את דם הכבש על המשקופים בביתם, וכך הקב"ה פסח על דלתות אלו ומכת בכורות לא פגעה בבתי היהודים. פסח מהמילה פסח (קמץ פתח), "דילג" מעל בתי ישראל. כפי שהקב"ה פסח ו"דילג", כך אנחנו צריכים "לדלג" כשמשהו מפריע לנו במישהו, לדוגמא, מישהו הרגיז אותנו ובמקום להתרגז ולכעוס אנחנו צריכים לדלג מעל המקרה ולהתגבר לטובת השלום בין האנשים ולקיים ואהבת לרעך כמוך. כמו שאנחנו לפעמים עושים דברים שהקב"ה פחות אוהב והוא "מדלג" ומוותר לנו, מעביר על מידותיו, כך גם אנחנו צריכים לפסוח ולדלג. שנזכה להרבות באהבת חינום ובזכות זה לקרב את הגאולה השלימה במהרה בימינו.
(בהשראת השיעור של הרבנית רחל בזק) (שילה דביר, ב'1)

למה רשום "למכה מצרים בבכוריהם" במקום
"למכה בכורי מצרים"?! מכה לומדים שפרט
למכת בכורות, הקדוש ברוך הוא דאג שכאשר
שמעו בכורות מצרים מה צפוי להם בקרוב,
התלוננו לפרעה וביקשו לשלח את בני ישראל, אך
משסירב התפתחה מלחמת אזרחים!
(אהרן יעקב לוי, ב'1)

במכת דם, אם המצרי רצה לשתות מים בבית שלו, יצא לו דם. אם היה הולך ליהודי
ושותה אצלו, גם כן המים שהמצרי רצה לשתות היו הופכים לדם, אבל המים של
היהודי נשארו מים. אם מצרי ויהודי שתו מאותה כוס, למצרי היה דם, וליהודי היו
מים. אם המצרי שילם כסף ליהודי כדי לקנות מים, הוא היה מקבל מים ולא דם.
(יאיר דגבלי, א'3)

עשר מכות מצרים ניתנו על העם המצרי לאחר
שפרעה, מלך מצרים, לא נענה לדרישתו של
אלוקים וסירב לבקשת משה לשחרר את עם
ישראל מעבדות לחירות. המכות הן: דם, צפרדע,
כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חושך ומכת
הבכורות.
(עמנואל פטר, א'3)

מה זה דצ"ך עד"ש
באח"ב?
רשאי תבות של מכות
מצרים סם צפרדע
כנים ערוב דבר שחין
ברד רבה חשך בכורות
**(אריאל
מוטהדה, ה'1)**

לפני מכת בכורות משה צעק בקולי קולות "כה אמר
ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים ומת כל בכור
בארץ מצרים.."
החידוש: על משה שרתה שכינה והחל לגדול בצורה
ממשית ולפני שמשה יצא הוא סטר על לחיו של פרעה
(מסכת זבחים) ולכן פרעה שעד לרגע זה איים להרוג
את משה פתאום מנחם לדבר עליו.
(אוריה מרציאנו, א'1)

מכת צפרדעים:
זהירות צפרדעים בדרך; כאשר ראתה צפרדע איש מישראל הייתה בורחת ממנו
ואילו אחרי המצרי היא הייתה רודפת; נשאלת השאלה כיצד ידעה הצפרדע להבחין
בין יהודי למצרי? שוב נכחו המצרים לדעת כי לטבע אין כוח בפני עצמו הוא מונהג
ומוכתב על יד הבורא, אשר ביכולתו לשנות לגמרי את דרכי הטבע.
(יהודה נחמוקה, ב'1)

מכת חושך-בבוקר נהיה חושך מוחלט במצרים.
חושך מוחשי ביותר שאפשר למשש בידים.
המצרים התבלבלו בדרך נתקלו אחד בשני צעקו
והיכו עד שלא יכלו לזוז. אולם ליהודים היה אור
וזה העונש של המצרים שהכריחו את היהודים
להחזיק נרות ולעבוד עבודת פרך.
(יהודה נחמוקה ודבין יהודה, ב'1)

כמה מעלות טובות
למקום עלינו:

אלו הוציאנו ממצרים.
ולא עשה בהם שפטים

דינו:

אלו עשה בהם שפטים.
ולא עשה באלהיהם

דינו:

אלו עשה באלהיהם. ולא
הרג בכוריהם

דינו:

אלו הרג בכוריהם. ולא
נתן לנו את-ממונם

דינו:

ומנין שנתן לנו את-
ממונם. שנאמר. וינצלו
את-מצרים. עשאוה
כמצולה שאין בה
דגים. דבר אחר עשאוה
כמצודה שאין בה דגן.

למה מחבב הכתוב את

בזת הים יותר מבזת

מצרים. אלא מה שהיה

בביתים נטלו במצרים.

ומה שהיה בבתי

תשוראות נטלו על הים.

וכן הוא אומר כנפי

יונה נחפה בכסף. זו

בזת מצרים. ואברותיה

בירקרק חרוץ. זו בזת

הים. ותרבי ותגדלי

ותבאי. זו בזת מצרים.

בעדי עדיים. זו בזת

הים. תורי זהב נעשה-

לך. זו בזת מצרים. עם

נקדות הכסף. זו בזת

הים:

אלו נתן לנו את-ממונם.

ולא קרע לנו את-הים

דינו:

אלו קרע לנו את-הים.

ולא העבירנו בתוכו

בחרבה

דינו:

אלו העבירנו בתוכו

בחרבה. ולא שקע צרינו

בתוכו

דינו:

אלו שקע צרינו בתוכו.

ולא ספק צרכנו במדבר

ארבעים שנה

דינו:

אלו ספק צרכנו במדבר

ארבעים שנה. ולא

האכילנו את המן דינו:

אלו האכילנו את המן.

ולא נתן לנו את השבת

דינו:

אלו נתן לנו את השבת.

ולא קרבנו לפני הר סיני

דינו:

אלו קרבנו לפני הר

סיני. ולא נתן לנו את

התורה

דינו:

אלו נתן לנו את התורה.

ולא הכניסנו לארץ

ישראל

דינו:

אלו הכניסנו לארץ

ישראל. ולא בנה לנו את

בית המקדש

דינו:

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמִכְפָּלָת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ.
הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים. עָשָׂה בֵּאלֵהֵיהֶם.
הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם. נָתַן לָנוּ אֶת-מִמּוֹנָם. קָרַע לָנוּ אֶת-הַיָּם.
הָעֵבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בַּחֲרָבָה. שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ. סָפַק צָרְכָּנוּ
בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. הָאָכִילָנוּ אֶת הַמָּן. נָתַן לָנוּ אֶת
הַשַּׁבָּת. קָרְבָנוּ לִפְנֵי ה' סִינִי. נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה.
הִכְנִיסָנוּ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה.
לְכַפֹּר עַל כָּל-עֲוֹנוֹתֵינוּ:

שירת הים מופיעה בפרשת בשלח והיא השירה שמשה ובני ישראל שרו לאחר הנס הגדול שנעשה בקריעת ים סוף. השירה מתחילה במילים "אז ישיר משה". מדוע נאמר ישיר בלשון עתיד ולא בלשון הווה? חז"ל מפרשים זאת כסימן לתחיית המתים, כשירה של לעתיד לבוא. שכן שירה זו אינה רק ביטוי להצלחתם של בני ישראל מהמצרים, אלא יש בה ביטוי לגילוי האלוקות האדירה והמופלאה שהתחוללה בנס קריעת ים סוף. הקב"ה יכל להמית את המצרים בכל כך הרבה אפשרויות אחרות "ופשוטות" יותר והוא בחר "דווקא" ללכת דרך הים, נס שהוא ההפך מהטבע, שאין דומה לו בכל הניסים שנעשו לעם ישראל לאורך ההיסטוריה. הקב"ה רצה להתגלות לעיני בני ישראל באופן מופלא ואדיר.

(אריאל חמו, ג'1)

שירת הים המופיעה בספר שמות נאמרה בשירה מיד לאחר נס קריעת ים סוף. שירת הים נאמרת גם בשביעי של פסח וחשוב מאד לאומרה כמו אז, בשירה בשמחה ובכוונה רבה ולדמיין כאילו אנו עומדים ממש עכשיו על הים והקדוש ברוך הוא בוקע אותו לפנינו! סגולה לכל האומר שירה זו בשמחה ובכוונה שימחלו לו כל עוונותיו וליבו ידבק בבורא עולם!

(נתאי חסידים, ד'1)

שירת הים זה שיר ששרו הבני ישראל כשהם עברו ביבשה בתוך הים. השירה זו רמז לתחיית המתים: כתוב "אז ישיר משה" בלשון עתיד ולא בלשון הווה. כלומר משה ישיר בעתיד, הוא יקום בתחיית המתים וישיר עם בני ישראל.

(גבריאל רות, ג'1)

דיינו - יש הנוהגים לאמר "דיינו" בהגדה כולם יחד, וכל אחד לוקח בידו מפית שהוכנה מראש, ובכל פעם שאומר תיבת "דיינו" מכה בעדינות על כתפו של חברו או על ידו והטעם לכך כדי לשמח ולעורר את הציבור מעיפותם שטרחו ועמלו במשך כל היום ללילה הקדוש הזה.

(דביר אברהמי, ג'1)

שמות טו א: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה" ויאמרו לאמור..." חזקוני כותב שמשתמשים במילה "לאמור" בגלל שבכול הדורות בעתיד יגידו את השירה הזאת בכל יום.

(דויד בניהו, ג'1)

שירת הים; כאשר נבקע ים סוף, נבקעו עימו כל המימות שבעולם, כל המים שבכוסות השתייה, בחביות, בבורות, בנהרות ובימים הגדולים-כולם נבקעו לשניים, כדי לפרסם את הנס הגדול שנעשה לכבוד בני ישראל.

(אילה נחמוקה, ג'2)

שירת הים היא אחת משלוש השירות שבתורה.
שירת הים כתובה בתורה בצורה מיוחדת של
שירה. השירה נאמרה אחרי שים הסוף נבקע
לשניים, בני ישראל עברו בין ים הסוף שנפתח
לשניים והמצרים טבעו בו. השירה נאמרת כל יום
בזמן תפילת שחרית, לאחר פסוקי דזמרא (פסוקי
תהילים שהם חלק מתפילת השחרית).
(אביאל פטר, ג'1)

מה המשמעות של הפיוט דיינו? דיינו זה די לנו, הבנה שמספיק לנו. אנו אומרים
לה' שאם הוא רק היה מוציא אותנו ממצרים אנו מודים לו, אבל הוא גם היכה את
המצרים - מודים גם על זה, ולא רק אלא שגם היכה את הבכורים - גם על זה מודים
וכן הלאה. פיוט זה בא לעורר בנו את הכרת הטוב לה' שלא מחויב לנו כלל ואם כל
זאת נותן לנו כל-כך הרבה.
(אמיתי שביט, ג'1)

כתוב בהגדה: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו
את התורה דיינו"
ונשאלת השאלה הרי כל מטרת ההגעה לסיני היא מתן
תורה אז איך אפשר לומר "דיינו"?
אלא שכתוב בתורה שכשעם ישראל הגיעו להר לשון
מיוחדת: "ויחן שם ישראל נגד ההר" במקום שיהיו
כתוב "ויחננו". רש"י מסביר שלשון היחיד היא כי חנו
באחדות לבבות "כאיש אחד בלב אחד" ועל כך אפשר
בהחלט לזמר: דיינו !!!
(מיטב פרידמן, ג2)

בקרבנו לפני הר
סיני עם ישראל היה
באחדות גדולה אפילו
אם לא נתן את התורה
דיינו על האחדות
הגדולה כאיש אחד
בלב אחד
(שילו סקרה, ג'1)

שאלה: מדוע אנו שותים ארבע כוסות בליל הסדר?
כנגד ארבע לשונות של גאולה: והוצאתי אתכם
מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבדתם
וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים.
ולקחתי אתכם לי לעם
(גבריאל עמנואל, ד'1)

למה לא הזכירו את משה רבינו בהגדה של פסח
כמו שהזכירו את מרדכי ואסתר במגילת אסתר?
כי היוזמה להצלת בני ישראל במצריים הייתה
של הקב"ה אבל מי שביטל את גזרת המן הייתה
היוזמת של מרדכי ואסתר
(מיכאל לירז, ד'1)

החידוש שלי הוא שיציאת מצרים מסמלת את דרך החיים של האדם - ארץ ישראל
היא השלמות שיש לשאוף להגיע אליה, אבל הדרך לשלמות אינה קלה.
כל הקשיים והניסיונות שעם ישראל עברו במצרים עד המעבר בים סוף מסמלים את
הניסיונות בחייו של האדם שעוזרים לו להשתפר ולהתחזק, ואם מתגבר עליהם, בסוף
מגיעים לשלמות.
(נעם יוסף טמיר, ד'1)

סבא וסבתא שלי באו מאיראן וכאשר אומרים בשולחן דיינו סבתא שלי מחלקת בצל ירוק וכולם מרביצים בו אחד לשני. זה סמל לעבדות שעברו היהודים במצרים והיכו אותם. ואנחנו משחזרים ואומרים דיינו.

(שובל עמיאל, ג'2)

למה אומרים פסח? כי ה' פסח על בתי היהודים

(אוריאל נרבוני, ד'1)

לפי הזוהר הקדוש אדם שאומר שירת הים בכל יום ומכוון בה, יזכה לאומרה בעולם הבא, שהרי יש בשירה זו עולם הזה, ועולם הבא וימות המשיח.

(מלאכי טלמזן, ד'1)

שירת הים; כאשר נבקע ים סוף, נבקעו עימו כל המימות שבעולם, כל המים שבכוסות השתייה, בחביות, בבורות, בנהרות ובימים הגדולים- כולם נבקעו לשניים, כדי לפרסם את הנס הגדול שנעשה לכבוד בני ישראל.

(אילה נחמוקה, ג'2)

כשים סוף נקרע לשניים רצו המלאכים לומר שירה אבל הקב"ה נזף בהם שהם לא יכולים לומר שירה כשבני אדם (המצרים) טובעים בים. אז למה בני ישראל יכלו לומר שירה והקב"ה שמח בשירה שלהם? בני ישראל הם אלה שניצלו בנס הגדול של קריעת ים סוף ואדם שקרה לו נס והצלה מחויב להודות לקב"ה על כך.

(רות איזקסון, ג'2)

שירת הים זה המקום היחיד בהגדה שבו כתוב משה (ויאמינו בה' וכמשה עבדו) בגלל שבאמת הקב"ה עשה את כל ניסי יציאת מצרים, לא משה.

(ליאורה מירוויס, ג'2)

שירת הים היא השירה הראשונה המובאת בתורה וזכתה לפירושים רבים. למרות הכתוב: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת" (שמות, ט"ו), היא מיוחסת לנשים, למרים ובנות ישראל. כנאמר: "מה שראתה שפחה על הים לא ראו נביאי ישראל". לדעתי, האמירה הזו של חכמינו מראה על גדולתן של נשים שדווקא הן מסוגלות להעריך את הנסים יותר מגברים.

(אמיתי דוד שורצקי, ד'1)

בשביעי של פסח התחולל הנס הנשגב של קריעת ים-סוף. בני-ישראל עברו ביבשה בתוך הים, המצרים טבעו בו, ובני-ישראל שרו לה' את שירת ההודיה – שירת הים.

(נח עארוס, ג'1)

את שירת הים נוהגים לקרוא גם בשביעי של פסח, שבו, לפי מסורת חז"ל, אירעה קריעת ים סוף ואמירת השירה המקורית על ידי בני ישראל.

(מעין לוי, ד'2)

רֶבֶן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר. כָּל-מִי שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלוּ בַּפֶּסַח. לֹא יֵצֵא יָדָיו חוֹבְתוֹ. וְאֵלוּ הֵן. פֶּסַח. מִצָּה. וּמֵרֹר:

כשיאמר פסח יסתכל בזרוע אבל לא יאחזנו בידו

יגביה את המצה העליונה ויאמר מצה זו

מִצָּה זו שֶׁאֲנַחֲנו אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה. עַל שׁוּם
שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בִּצְקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ. עַד שִׁנְגְּלָה
עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאֹלָם
מִיָּד. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיֹּאפּוּ אֶת-הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוּצִיאוּ מִמִּצְרַיִם
עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֲמָץ כִּי-גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ
לְהִתְמַהֵמֵה וְגַם-צִדָּה לֹא-עָשׂוּ לָהֶם:

יאחז המרור בידו ויאמר מרור זה

מֵרֹר זֶה שֶׁאֲנַחֲנו אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה. עַל
שׁוּם שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִיִּים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּצְרִיִּים.
שֶׁנֶּאֱמַר. וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם
בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֶמֶר
וּבִלְבָנִים וּבְכָל-עֲבָדָה
בְּשָׂדֶה אֶת כָּל-
עֲבָדָתָם אֲשֶׁר-
עֲבָדוּ בָּהֶם בְּפֶרֶךְ:

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ
הָיָה קָיָם עַל שׁוּם מָה. עַל שׁוּם שֶׁפֶּסַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּצְרִיִּים. שֶׁנֶּאֱמַר. וְאָמַרְתֶּם
זִבְח־פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פֶּסַח עַל-בְּתֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל
בַּמִּצְרִיִּים בְּנִגְפוֹ אֶת-מִצְרַיִם וְאֶת-בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד
הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲווּ:
אֲמוֹנִים עָרְכוּ שִׁבְחָה. לֹאֵל וְטִבְחוּ טִבְחָה. וְאָמַרְתֶּם זִבְח־
פֶּסַח הוּא לַיהוָה:
הָרִימוּ קוֹל שִׁירִים. שִׁמְחוּ בְּלֵיל שְׁמוּרִים. עַל מִצּוֹת
וּמֵרֹרִים. אֲכָלוּ וּשְׁתוּ יַיִן: וְאָמַרְתֶּם
רֹאשׁוֹן לְכָל-רָאשׁוֹנִים. עַל יַד צִיר אֲמוֹנִים. מִיָּד כָּל-
מַעֲנִים. הִצִּיל כָּל-הַמוֹנִי: וְאָמַרְתֶּם
נָסִי אֵל זִכְרָתִי. וְחִסְדּוֹ סִפְרָתִי. עֲתָה יִדְעֵתִי. כִּי גָדוֹל
יְהוָה: וְאָמַרְתֶּם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם. מִנְּשָׁה וְאַפְרִים. יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם. כָּל-
צִבְאוֹת יְהוָה: וְאָמַרְתֶּם
הִנֵּחִיל תּוֹרָתוֹ. לַעֲמּוֹ וְעֵדָתוֹ. שׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו. עִם נוֹשֵׁעַ
בִּיהוָה: וְאָמַרְתֶּם
נִפְלְאִים מַעֲשָׂיֶךָ. וְעֲצוּמִים נִסֶּיֶךָ. יֹאמְרוּ כָל-חוֹסְדֶיךָ.
טוֹב לְחַסּוֹת בִּיהוָה: וְאָמַרְתֶּם

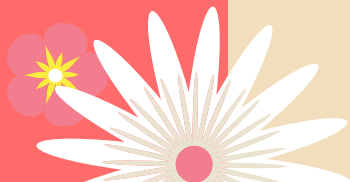

בְּכָל-דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת-עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם. שְׁנֹאמֶר. וְהִגִּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר
זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם: שֶׁלֹּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ
בִּלְבָד גָּאֵל הִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲלֵא אַף אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם.
שְׁנֹאמֶר. וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הֵבִיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּינוּ:

ונודה לך שיר חדש על גאלתנו, אמרו במדרש
למה כל השירות נאמרו בלשון נקבה שירה ואילו
כאן נאמר בלשון זכר שיר? לומר שבעתיד לבוא
שנגאל לא נשתעבד יותר בדיוק כמו זכר שלא יולד
כך הצרות ייעלמו בזמן הגאולה. שנזכה להיגאל
במהרה ברחמים בימנו אמן.
(מוריה נחמוקה, ה'2)

יכסה את המצה ולוקח את הכוס בידו
עד גאל ישראל ויאמר

לְפִיכֶךְ אֲנַחֲנוּ חַיִּיבִים. לְהוֹדוֹת. לְהִלֵּל. לְשַׁבַּח. לְפָאֵר. לְרוֹמֵם. לְהַדְר. וּלְקַלֵּס
לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל-הַנִּסִּים הָאֵלֹ. הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת.
וּמִשְׁעָבוֹד לְגָאֻלָּה. וּמִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה. וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל. וְנֹאמֶר
לְפָנֶיךָ הִלְלוּ:

הללויה

הללו עבדי יהוה הללו את־שם יהוה: יהי שם יהוה מברך מעתה ועד־עולם: ממזרח־שמש עד־מבואו מהלל שם יהוה: רם על־כל־גוים | יהוה על השמים כבודו: מי כיהוה אלהינו המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ: מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון: להושיבי עם־נדיבים עם נדיבי עמו: מושיבי | עקרת הבית אם־הבנים שמחה הללויה:

בצאת ישראל

ממצרים בית יעקב מעם לעז: היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו: הים ראה וינס הירדן יסב לאחור: ההרים רקדו כאילים גבעות כבני־צאן: מה־לך הים כי תנוס הירדן תסב לאחור: ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני־צאן: מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב: ההפכי הצור אגם־מים חלמיש למעינו־מים:

רמזה

ירחץ ידיו. וקודם שינגבן יגביהן כנגד פניו ויברך

ברוך אתה יהוה. אלהינו
מלך העולם. אשר קדשנו
במצותיו וצונו על נטילת
ידיים:

כוס שניה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר גאלנו וגאל
את אבותינו ממצרים. והגיענו הלילה הזה. לאכול בו
מצה ומרור. כן יהוה אלהינו ואלהי אבותינו הגיענו
למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום.
שמחים בבנין עירך. וששים בעבודתך. ונאכל שם מן
הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך
לרצון. ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות
נפשנו. ברוך אתה יהוה גאל ישראל:

וישתה את הכוס בהסבה בלי ברכה

מוציא מצה

למה אנו אוכלים מצה?
שעם ישראל ברחו מארץ מצריים הם הכינו לחם
ולא היה מספיק זמן כדי לחכות עד שהלחם היה
מוכן אז הם הוציאו את הלחם מוקדם ויצא מצה!!
(לואיז הורוביץ, ה'2)

יקח שלשת המצות (שתי השלמות והפרוסה שביניהן) ויברך המוציא וישמיט מצה
התחתונה ויברך על השלימה והפרוסה על אכילת מצה ויבצע שתי כזיתות (נ"ה גרם)
משתיהן יחד ויאכלם בהסבה ויזהר שלא ידבר בדברים חיצוניים בין אכילת מצה לאכילת
הכורך

קודם שיברך המוציא יאמר
עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו: פותח את ידך (ר"ת פא"י
שהוא מספר יאהדונהי ומספר סא"ל וס"ת חת"ך) ומשביע (כמספר חת"ך) לכל חיי
רצון:

ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם.
המוציא לחם מן הארץ:
ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. אשר קדשנו
במצותיו וצונו על אכילת מצה:

מָרוֹר

יקח כזית (כ"ט גרם) מרור ויטבל אותו בחרוסת
וינער מעט מהחרוסת שעליו כדי שישאר בו קצת מרירות

ואחר כך יברך ויאכלנו בלי הסבה

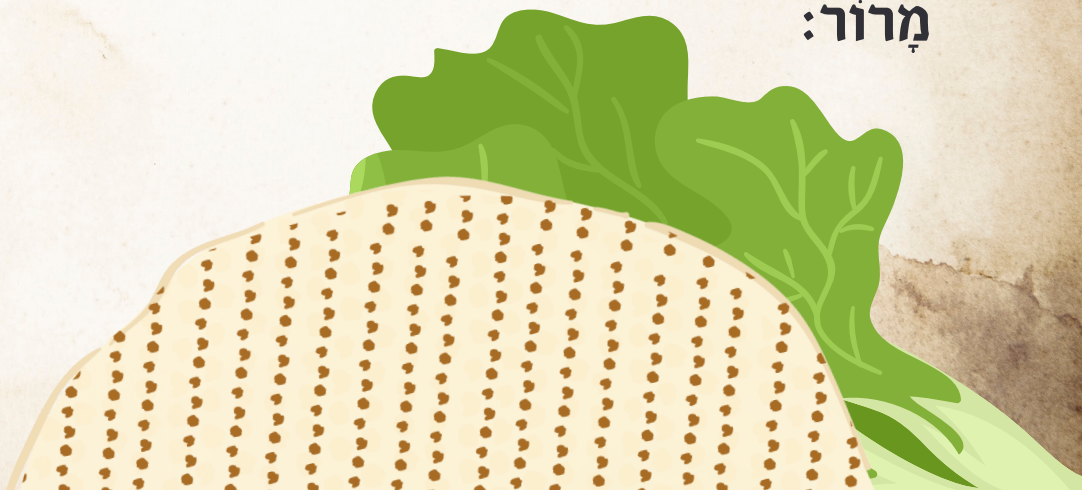
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם.
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו וְצֻוָּנוּ עַל אֲכִילַת
מָרוֹר:

נֹרֶן

יקח מצה השלישית ויבצע ממנה בזית ויקח כזית מרור
ויכרוך שניהם יחד ויטבלם בחרוסת ויאמר

מִצָּה וּמָרוֹר בְּלֹא בִּרְכָּה.
זָכֹר לְמִקְדָּשׁ. בִּימֵינוּ
יִחָדֵשׁ. כֹּהֲלֵל הַזֶּקֶן שֶׁהִיא
כוֹרֶכֶן וְאוֹכֵלֶן בְּבֵת אַחַת.
לְקִים מֶה-שֶּׁנֶּאֱמַר. עַל־
מִצּוֹת וּמִרְרִים יֵאָכְלוּ:

ויאכלם בהסבה

צֶפֶן

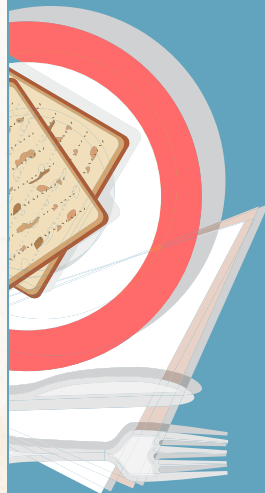
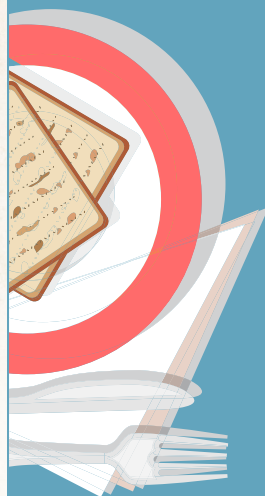
אחר שגמר סעודתו יקח חצי המצה ששמר לאפיקומן
ויאכל ממנו שתי כזיתות בהסבה ואם הוא חלש וקשה עליו
לאכול שתי כזיתות יאכל רק כזית אחת ויאכל אותו במקום
אחד ולא בשתי מקומות ויזהר לאכלו קודם חצות ולא יאכל
שום דבר אחריו וקודם שיאכלנו יאמר

זֶכֶר לְקֶרְבֵּן פֶּסַח הַנֶּאֱכָל עַל הַשִּׁבְעָ:

שֶׁלֶחַן עוֹרֵר

יאכל סעודתו בשמחה ולא ישבע הרבה כדי שיוכל לאכול
אפיקומן בתיאבון
יאכל ביצה וקודם שיאכלנה יאמר

זֶכֶר לְקֶרְבֵּן חֲגִיגָה

ברוך

**בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. הָאֵל הַזֶּן אוֹתָנוּ וְאֶת-הָעוֹלָם
כָּלוֹ בְּטוֹבוֹ. בָּחַן בְּחֶסֶד בְּרִיּוֹחַ
וּבְרַחֲמִים רַבִּים. נָתַן לֶחֶם לְכָל-בָּשָׂר
כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ. וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל
תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ. וְאֵל יַחֲסֹר לָנוּ
מִזֶּזֶן תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הוּא
אֵל זֶן וּמִפְרָנס לְכָל. וְשִׁלַּחְנוּ עֶרֶךְ
לְכָל. וְהִתְקִין מַחִיָּה וּמִזֶּזֶן לְכָל-
בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב
חֲסֵדָיו. כְּאֹמֹר. פּוֹתַח אֶת-יָדָךְ
(ר"ת פא"י שֶׁהוּא מַסְפֵּר יֵאֱהוֹנָה
וּמַסְפֵּר סֵא"ל וּס"ת חַת"ךְ) וּמִשְׁבִּיעַ
(כַּמַּסְפֵּר חַת"ךְ) לְכָל-חַי רָצוֹן. בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה. הַזֶּן אֶת-הַכָּל:**

**נוֹדָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנַּחֲלַת לְאֲבוֹתֵינוּ.
אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה. בְּרִית וְתוֹרָה חַיִּים וּמִזֶּזֶן.
עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים.
וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׁרָנוּ. וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלִּמְדָתָנוּ.
וְעַל חֻקֵּי רָצוֹן שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים וּמִזֶּזֶן שֶׁאַתָּה זֶן
וּמִפְרָנס אוֹתָנוּ:**

ברכת המזון

יִמְזַגוּ כּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵינוּ וּפּוֹתַחִים אֶת הַדֶּלֶת יִטּוּל מִים אַחֲרוֹנִים
וַיֵּאָחַז בִּידוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי וַיְבַרֵךְ בְּרַכַּת הַמִּזֶּזֶן
אִם הֵם שְׁלֹשָׁה אוֹמֵר הַמְבָרֵךְ

הַב לָן וְנִבְרִיךְ לְמַלְכָּא עֲלָא קְדִישָׁא: (עוֹנִים שְׁמִים)
בְּרִשׁוֹת מַלְכָּא עֲלָא קְדִישָׁא. (בְּשִׁבְתָּ וּבְרִשׁוֹת שְׁבִתָּ
מַלְכָּתָא.) וּבְרִשׁוֹת יוֹמָא טָבָא אוֹשְׁפִיזָא קְדִישָׁא.
וּבְרִשׁוֹתְכֶם. נְבָרֵךְ (בַּעֲשֵׂרָה וַיּוֹתֵר אֱלֹהֵינוּ) שְׁאַכְלָנוּ
מִשְׁלוֹ:

וְהַמְסוּבִים וְהוּא עוֹנִים
בָּרוּךְ שְׁאַכְלָנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל חַיֵּינוּ:

ותבנה ירושלים עירך במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה. בונה ירושלים ואומר בלחש אמן:

על הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך. ומברכים את-שמך. כאמור. ואכלת
ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על-הארץ הטבה אשר נתן-לך. ברוך אתה יהוה.
על הארץ ועל המזון:

רחם יהוה אלהינו עלינו ועל ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל הר ציון
משכן כבודך. ועל היכלך. ועל מעונך. ועל דבירך. ועל הבית הגדול והקדוש
שנקרא שמך עליו. אבינו. רענו. זוננו. פרנסנו. כלכלנו. הרויחנו הרוח-לנו מהרה
מכל-צרותינו. ונא. אל תצריכנו יהוה אלהינו. לידי מתנות בשר ודם. ולא לידי
הלואתם. אלא לידך המלאה והרחבה. העשירה והפתוחה. יהי רצון שלא נבוש
בעולם הזה. ולא נכלם לעולם הבא. ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה
במהרה בימינו:

בשבת אומרים
רצה והקליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי. השבת הגדול והקדוש
הזה. כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך. נשבות בו וננוח בו ונתענג בו כמצות חקי
רצונך. ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו. והראנו בנחמת ציון במהרה בימינו.
כי אתה הוא בעל הנחמות. והגם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא
שכחנו. אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד כי אל מלך גדול וקדוש אתה:

בליל ראשון (ושני בחוץ לארץ) אם לא אמר יעלה ויבא חוזר לראש
אלהינו ואלהי אבותינו.
יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר וזכרוננו. וזכרון אבותינו. וזכרון
ירושלים עירך. וזכרון משיח בן-דוד עבדך. וזכרון כל-עמך בית ישראל לפניך.
לפליטה לטובה. לחן לחסד ולרחמים. לחיים טובים ולשלום. ביום חג המצות הזה.
ביום טוב מקרא קדש הזה. לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יהוה אלהינו בו
לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים. בדבר ישועה ורחמים. חוס
וחננו וחמול ורחם עלינו והושיענו. כי אליך עינינו. כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אם שכח לומר יעלה ויבא ונזכר לפני
שהתחיל ברכת הטוב והמטיב יאמר

ברוך אתה יהוה אלהינו
מלך העולם. שנתן ימים
טובים לעמו ישראל.
לששון ולשמחה. את-
יום חג המצות הזה.
את-יום טוב מקרא קדש
הזה. ברוך אתה יהוה
מקדש ישראל והזמנים:

אם שכח לומר רצה והחליצנו
או יעלה ויבא בשבת ונזכר לפני
שהתחיל ברכת הטוב והמטיב יאמר

ברוך אתה יהוה אלהינו
מלך העולם. שנתן
שבתות למנוחה לעמו
ישראל. באהבה לאות
ולברית. וימים טובים
לששון ולשמחה. את-
יום חג המצות הזה.
את-יום טוב מקרא קדש
הזה. ברוך אתה יהוה
מקדש השבת ישראל
והזמנים:

**ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך העולם. האל אבינו.
מלכנו. אדירנו. בוראנו. גואלנו. קדושנו. קדוש יעקב.
רוענו רועה ישראל. המלך הטוב. והמטיב לכל. שבכל-
יום ויום הוא הטיב לנו. הוא מטיב לנו. הוא ייטיב לנו.
הוא גמלנו. הוא גומלנו. הוא יגמלנו לעד חן וחסד
ורחמים וריוח והצללה וכל-טוב: יענו אמן**

הרחמן הוא ישתבח על כסא כבודו:

הרחמן הוא ישתבח בשמים ובארץ:

הרחמן הוא ישתבח בנו לדור דורים:

הרחמן הוא קרן לעמו ירים: הרחמן הוא יתפאר בנו לנצח נצחים:

הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד ולא בבזוי בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער:

הרחמן הוא יתן שלום בינינו: הרחמן הוא ישלח ברכה רוחה והצלחה בכל-מעשה
ידינו:

הרחמן הוא יצליח את-דרכינו:

הרחמן הוא ישבור על גלות מהרה מעל צוארנו:

הרחמן הוא יוליכנו מהרה קוממיות לארצנו:

הרחמן הוא ירפאנו רפואה שלמה. רפואת הנפש ורפואת הגוף:

הרחמן הוא יפתח לנו את-ידו הרחבה:

הרחמן הוא יברך כל-אחד ואחד ממנו בשמו הגדול כמו שנתברכו אבותינו אברהם
יצחק ויעקב. בכל מכל כל. כן יברך אותנו יחד ברכה שלמה. וכן יהי רצון ונאמר
אמן:

הרחמן הוא יפרוש עלינו סכת שלומו:

בשבת: הרחמן הוא ינחילנו עולם שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:
הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו טוב:

הרחמן הוא יטע תורתו ואהבתו בלבנו ותהיה יראתו על פנינו לבלתי נחטא. ויהיו כל-מעשינו לשם שמים:

ברכת האורח

הרחמן הוא יברך את השלחן הזה שאכלנו עליו ויסדר בו כל-מעדני עולם. ויהיה כשלחנו של אברהם אבינו. כל-רעב ממנו יאכל. וכל-צמא ממנו ישתה. ואל יחסר ממנו כל-טוב לעד ולעולמי עולמים. אמן: הרחמן הוא יברך בעל הבית הזה ובעל הסעודה הזאת. הוא ובניו ואשתו וכל-אשר לו. בבנים שיחיו. ובנכסים שירבו. ברוך יהוה חילו ופעל ידיו תרצה. ויהיו נכסיו ונכסיו מצלחים וקרובים לעיר. ואל יזדקק לפניו ולא לפנינו שום דבר חטא והרהור עון. שש ושמח כל-הימים בעשר וכבוד. מעתה ועד עולם. לא יבוש בעולם הזה. ולא יכלם לעולם הבא. אמן כן יהי רצון:

הרחמן הוא יחינו ויזכנו ויקרבנו לימות המשיח ולבנין בית המקדש ולחיי העולם הבא.

מגדול ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד-עולם: כפירים רשו ורעבו ודרשי יהוה לא-יחסרו כל-טוב: נער | הייתי גם-זקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש-לחם: כל-היום חונן ומלוה וזרעו לברכה: מה-שאכלנו יהיה לשבעה. ומה-ששתינו יהיה לרפואה. ומה-שהותרנו יהיה לברכה. כדכתיב. ויתן לפניהם ויאכלו ויתרו כדבר יהוה: ברוכים אתם ליהוה עשה שמים וארץ: ברוך הגבר אשר יבטח ביהוה והיה יהוה מבטחו: יהוה עז לעמו יתן יהוה | יברך את-עמו בשלום: עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו. ועל כל-עמו ישראל ואמרו אמן:

כוס שלישית

כוס-ישועות אשא ובשם
יהוה אקרא : סברי מרנן

ועונים לחיים

ויכוין לפטור בברכה זו גם כוס רביעי

ברוך אתה יהוה. אלהינו
מלך העולם. בורא פרי
הגפן:

וישתהו בהסבה

ימזגו כוס רביעי ויקרא עליו את ההלל.

שפך חמתך אל-הגוים אשר לא-ידעוך
ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: כי
אכל את-יעקב ואת-נוהו השמו: שפך-
עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם: תרדף
באף ותשמידם מתחת שמי יהוה:

ונצַעק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ, וישמע יי אֵת קִלְנוּ, וירא אֵת עֲנִינוּ וְאֵת עֲמָלְנוּ וְאֵת לְחֻצְנוּ.

הקשבה – איך אני מרגיש כשמקשיבים לי באופן אמפתי?

מתי אני מקשיב באמת לאחרים?

יום לפני חג-הפסח הופיע יהודי עני לפני רב העיר ובפיו שאלה: האם אפשר לצאת ידי חובת ארבע כוסות ב...חלב. היהודי הסביר, שמפאת עוניו אין לו אפשרות לקנות יין, אבל יש לו עז שמניבה חלב. הרב שמע את השאלה, ומיד הוציא סכום כסף ונתן לעני: "לך קנה לך יין ובשר ודגים ועשה את החג כראוי".

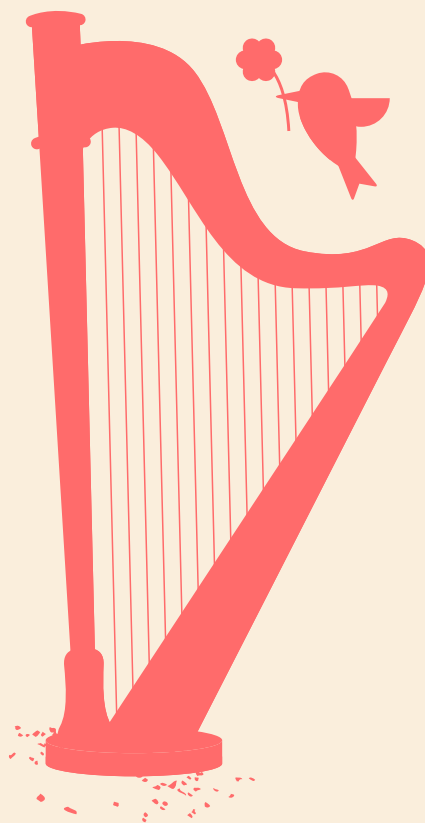
לאחר מכן הסביר לבני-ביתו: "כששאל אם אפשר לשתות ארבע כוסות חלב במקום יין, הבנתי שגם בשר אין לו, שאם-לא-כן לא היה עולה על דעתו לשתות חלב בליל-הסדר. לכן נתתי לו די הצורך כדי לקנות את כל צורכי החג".

הלל

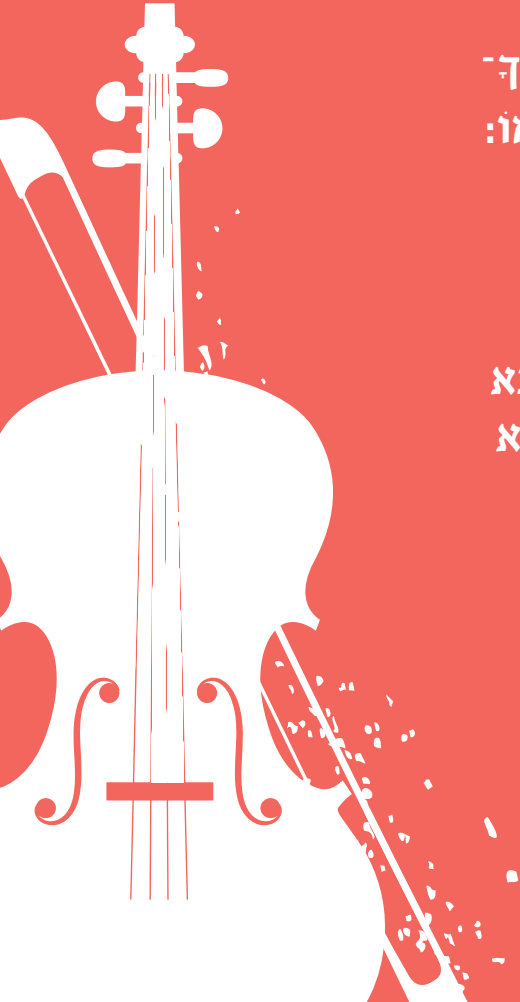
מסיימים את ההלל

לא לנו יהוה לא לנו כי לשמך תן כבוד על־חסדך על־אמתך: למה יאמרו הגוים איה־נא אלהיהם: ואלהינו בשמים כל אשר־חפץ עשה: עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה־להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: אַזְנִים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחו: ידיהם | ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא־יהגו בגרונם: כמוהם יהיו עשיהם כל אשר־בטח בהם: ישראל בטח ביהוה עֲזָרָם ומגנם הוא: בית אהרן בטחו ביהוה עֲזָרָם ומגנם הוא: יראי יהוה בטחו ביהוה עֲזָרָם ומגנם הוא:

יהוה זכרנו יברך את־בית ישראל יברך את־בית אהרן: יברך יראי יהוה הקטנים עם־הגדלים: יסוף יהוה עליכם ועל־בניכם: ברוכים אתם ליהוה עשה שמים וארץ: השמים שמים ליהוה והארץ נתן לבני־אדם: לא המתים יהללו־יה ולא כל־ירדי דומה: ואנחנו | נברך יה מעתה ועד־עולם הללויה:

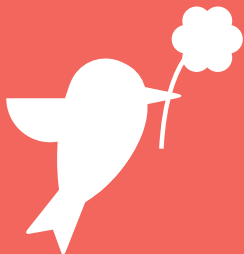

אהבתי כי־ישמע | יהוה את־קולי תחנוני: כי־הטה אָזְנוֹ לי ובימי אקרא: אפפוני | חבלי־מוֹת ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא: ובשם־יהוה אקרא אָנָּה יהוה מלטה נפשי: חנון יהוה וצדיק ואלהינו מרחם: שמר פתאים יהוה דלותי ולי יהושיע: שובי נפשי למנוח־יכי כי־יהוה גמל עליכי: כי חלצת נפשי ממוֹת את־עיני מן־דמעה את־רגלי מדחי: אתהלך לפני יהוה בארצות החיים: האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד: אני אמרתי בחפזי כל־האדם כזב:

מֶה־אָשִׁיב לַיהוָה כֹּל־תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי: כּוֹס־יִשׁוּעוֹת אֲשָׁא וּבִשְׁם יְהוָה
אֶקְרָא: נִדְרֵי לַיהוָה אֲשֶׁלֶם נִגְדֶּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יִקָּר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמּוֹתָה
לְחִסְדֵּיוֹ: אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עֹבֵדְךָ אֲנִי־עֹבֵדְךָ בֶּן־אֲמָתְךָ פִּתַּחַת לְמוֹסְרֵי: לָךְ־
אֲזַבֵּחַ זֶבַח תּוֹדָה וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא: נִדְרֵי לַיהוָה אֲשֶׁלֶם נִגְדֶּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ:
בְּחִצְרוֹת | בֵּית יְהוָה בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָל־הָאֲמִיּוֹת: כִּי גִבֹּר עָלֵינוּ | חֲסִדּוֹ
וְאֲמַת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: יֹאמְרוּ־נָּא
יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: יֹאמְרוּ־נָּא בֵּית־אֶהְרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: יֹאמְרוּ־נָּא
יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

אָנאַ יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא.
אָנאַ יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא:

אָנאַ יְהוָה הַצְלִיכָה נָא.
נָא יְהוָה הַצְלִיכָה נָא:

**בְּרוּךְ הִבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרַכְנוּכֶם
מִבֵּית יְהוָה:**

בְּרוּךְ הִבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה:

**אַל | יְהוָה וַיָּאֵר לָנוּ אֶסְרוּ-חַג
בְּעִבְתֵּימָם עַד-קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:**

אַל | יְהוָה וַיָּאֵר לָנוּ אֶסְרוּ-חַג בְּעִבְתֵּימָם עַד-קִרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ:

אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ:
אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ:

**הוֹדוּ לַיהוָה כִּי-טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדוֹ:**

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי-טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

**מִן-הַמִּצָּר קִרְאתִי יְהוָה עָנְנִי בְּמִרְחָב יְהוָה לִי לֹא
אִירָא מִה-יַעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בַעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה
בְּשִׁנְאִי: טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה מִבֶּטֶחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת
בִּיהוָה מִבֶּטֶחַ בְּנִדְיָבִים: כָּל-גּוֹיִם סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
אֲמִילָם: סִבּוּנִי גַם-סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סִבּוּנִי
כְּדִבּוּרִים דַּעְכוּ כָּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: דַּחַה
דַּחִיתָנִי לִנְפֹל וַיהוָה עֲזָרָנִי: עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי-לִי
לִישׁוּעָה: קוֹל | רָפָה וִישׁוּעָה בְּאֱלֹהֵי צְדִיקִים יָמִין יְהוָה
עָשָׂה חֵיל: יָמִין יְהוָה רוֹמְמָה יָמִין יְהוָה עָשָׂה חֵיל: לֹא
אֲמוֹת כִּי-אֶחָיָה וְאַסְפָּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסֹּר יִסְרֹנִי יְהוָה וְלִמּוֹת
לֹא נִתְּנִי: פִּתְחוּ-לִי שַׁעֲרֵי-צֶדֶק אֲבֹא-בָם אוֹדֶה יְהוָה: זֶה-
הַשַּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ:**

**אוֹדֶךָ כִּי עָנִיתָנִי וַתְּהִי-לִי לִישׁוּעָה: אוֹדֶךָ כִּי עָנִיתָנִי וַתְּהִי-לִי
לִישׁוּעָה: אֲבָן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים הִתָּה לְרֹאשׁ פָּנָה: אֲבָן מֵאֲסוּ**

**הַבּוֹנִים הִתָּה לְרֹאשׁ פָּנָה: מֵאֵת יְהוָה הִתָּה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת
בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יְהוָה הִתָּה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: זֶה-הַיּוֹם עָשָׂה
יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה בוֹ: זֶה-הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה בוֹ:**

מזמורי הודיה

הודו ליהוה כי-

טוב כי לעולם חסדו:
הודו לאלהי האלהים
כי לעולם חסדו: הודו
לאדני האדנים כי לעולם
חסדו: לעשה נפלאות
גדלות לבדו כי לעולם
חסדו: לעשה השמים
בתבונה כי לעולם
חסדו: לרקע הארץ על-
המים כי לעולם חסדו:
לעשה אורים גדלים
כי לעולם חסדו: את-
השמש לממשלת ביום
כי לעולם חסדו: את-
הירח וכוכבים לממשלות
בלילה כי לעולם חסדו:
למכה מצרים בבכוריהם
כי לעולם חסדו: ויוצא
ישראל מתוכם כי לעולם
חסדו: ביד חזקה ובזרוע
נטויה כי לעולם חסדו:
לגזר ים-סוף לגזרים כי
לעולם חסדו: והעביר
ישראל בתוכו כי לעולם
חסדו: ונער פרעה וחילו
בים-סוף כי לעולם
חסדו: למוליד עמו
במדבר כי לעולם חסדו:

למכה מלכים גדלים
כי לעולם חסדו: ויהרג
מלכים אדירים כי לעולם
חסדו: לסיחון מלך
האמרי כי לעולם חסדו:
ולעוג מלך הבשן כי
לעולם חסדו: ונתן ארצם
לנחלה כי לעולם חסדו:
נחלה לישראל עבדו כי
לעולם חסדו: שבשפלנו
זכר לנו כי לעולם חסדו:
ויפרקנו מצרינו כי
לעולם חסדו: נתן לחם
לכל-בשר כי לעולם
חסדו: הודו לאל השמים
כי לעולם חסדו:

נשמת כל-חי תברך
את שמך יהוה אלהינו
ורוח כל-בשר תפאר
ותרומם זכרך מלכנו
תמיד. מן-העולם
ועד-העולם אתה אל.
ומבלעדיך אין לנו (מלך)
גואל ומושיע. פודה
ומציל. ועונה ומרחם.
בכל-עת צרה וצוקה.
אין לנו מלך עוזר וסומך
אלא אתה:
אלהי הראשונים
והאחרונים. אלוה כל
בריות. אדון כל-תולדות.
המהלל בכל-התשבחות.
המנהג עולמו בחסד.
ובריותיו ברחמים.
ויהוה אלהים אמת לא
ינום ולא יישן. המעורר
ישנים והמקיץ נרדמים.
מחיה מתים. ורופא
חולים. פוקח עורים.
וזוקף כפופים. המשיח
אלמים. והמפענח
נעלמים. ולך לבדך
אנחנו מודים:
ואלו פינו מלא שיכה
כיום. ולשוננו רנה כהמון

גליו. ושפתותינו שבח
כמרחבי רקיע. ועינינו
מאירות כשמש וכירח.
וידינו פרושות כנשרי
שמים. ורגלינו קלות
כאילות. אין אנחנו
מספיקין להודות לך
יהוה אלהינו. ולברך
את-שמך מלכנו.
על-אחת מאלף אלפי
אלפים ורוב רבי רבבות
פעמים. הטובות נסים
ונפלאות שעשית עמנו
ועם אבותינו. מלפנים
ממצרים גאלתנו יהוה
אלהינו. מבית עבדים
פדיתנו. ברעב זנתנו.
ובשבע כלכלתנו.
מחרב הצלתנו. מדבר
מלטתנו. ומחלאים
רעים ורבים דליתנו.
עד הנה עזרונו רחמך
ולא עזבונו חסדיך. על
כן אברים שפלגת בנו.
ורוח ונשמה שנפחת
באפינו. ולשון אשר
שמת בפינו. הן הם. יודו
ויברכו. וישבחו. ויפארו.
וישוררו. את-שמך

כוס רביעית

הריני מוכן ומזמן לשתות יין של כוס רביעי מארבע כוסות שתקנו חכמים זכרונם לברכה בליל חג המצות. שכל-אחד ואחד מהם הוא מצוה בפני עצמה. ויהי | נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

וישנה כוס רביעי בהסבה ואחר כך יברך ברכה אחרונה
ברוך אתה יהוה. אלהינו מלך
העולם. על הגפן ועל פרי הגפן ועל
 תנובת השדה. ועל ארץ חמדה טובה ורחבה. שרצית
 והנחלת לאבותינו. לאכל מפריה. ולשבע מטובה.
 רחם יהוה אלהינו עלינו ועל ישראל עמך. ועל
 ירושלים עירך. ועל הר ציון משכן כבודך. ועל
 מזבחך. ועל היכלך. ובנה ירושלים עיר הקדש
 במהרה בימינו. והעלנו לתוכה. ושמחנו בבנינה.
 ונברך עליה בקדשה ובטהרה. (בשבת ורצה
 והחליצנו ביום השבת הזה). ושמחנו ביום חג
 המצות הזה. ביום טוב מקרא קדש הזה. כי אתה
 טוב ומטיב לכל. ונודה לך על הארץ ועל פרי
 הגפן (של ארץ ישראל גפנה).
ברוך אתה יהוה. על הארץ ועל
פרי הגפן (של ארץ ישראל
גפנה):

שירות ותשבחות דוד
 בן-ישי עבדך משיחך:
 ובכן
 ישתבח שמך לעד
 מלכנו. האל. המלך
 הגדול. והקדוש. בשמים
 ובארץ. כי לך נאה יהוה
 אלהינו ואלהי אבותינו
 לעולם ועד. א שיר. ב
 ושבחה. ג הלל. ד וזמרה.
 ה עז. ו וממשלה. ז
 נצח. ח גדלה. ט גבורה.
 י תהלה. יא ותפארת.
 יב קדשה. יג ומלכות.
 ברכות והודאות. לשמך
 הגדול והקדוש. ומעולם
 ועד עולם אתה אל:
 יהללך יהוה אלהינו
 כל-מעשיך. וחסידך
 וצדיקים עושי רצונך.
 ועמך בית ישראל.
 כלם ברנה יודו ויברכו
 וישבחו ויפארו את-
 שם כבודך. כי לך טוב
 להודות ולשמך נעים
 לזמר. ומעולם ועד
 עולם אתה אל. ברוך
 אתה יהוה מלך מהלל
 בתשבחות. אמן:

מלכנו תמיד. כי כל-
 פה לך יודה. וכל-לשון
 לך תשבח. וכל-עין לך
 תצפה. וכל-ברך לך
 תכרע. וכל-קומה לפניך
 תשתחוה. והלכות
 ייראוך. והקרב והכליות
 יזמרו לשמך. כדבר
 שנאמר. כל עצמותי |
 תאמרנה יהוה מי כמוך
 מציל עני מחזק ממנו
 ועני ואביון מגזלו.
 שועת עניים אתה
 תשמע. צעקת הדל
 תקשיב ותושיע. וכתוב.
 רננו צדיקים ביהוה
 לישרים נאווה תהלה:
 בפני ישרים תתרום:
 ובשפתי צדיקים
 תתברך:
 ובלשון חסידים
 תתקדש:
 ובקרב קדושים תתהלל:
 במקלות רבבות עמך
 בית ישראל. שכן חובת
 כל-היצורים לפניך יהוה
 אלהינו ואלהי אבותינו.
 להודות. להלל. לשבח.
 לפאר. לרומם. להדר.
 ולנצח. על-כל-דברי

אחד אני יודע?

חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה
 חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
 אֲמֵהוּת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
 שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
 אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשֵׁמִים וּבְאָרֶץ
 שֶׁשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?
 שֶׁשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שֶׁשָּׁה
 סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה
 חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
 אֲמֵהוּת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
 שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
 אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשֵׁמִים וּבְאָרֶץ
 שֶׁבָּעָה מִי יוֹדֵעַ?
 שֶׁבָּעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: שֶׁבָּעָה
 יְמֵי שְׁבַתָּא, שֶׁשָּׁה סְדְרֵי
 מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי
 תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמֵהוּת,
 שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת
 הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ

שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ
שְׁמוֹנֶה מֵי יוֹדֵעַ?
שְׁמוֹנֶה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁמוֹנֶה
יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי
שְׁבַתָא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה, חֲמֵשָׁה חוּמְשֵׁי
תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ
תִּשְׁעָה מֵי יוֹדֵעַ?
תִּשְׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: תִּשְׁעָה
יְרַחֵי לָדָה, שְׁמוֹנֶה
יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי
שְׁבַתָא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה, חֲמֵשָׁה חוּמְשֵׁי
תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ

שְׁבַשְׁמִים וּבֶאֱרָץ
עֲשֶׂה מִי יוֹדֵעַ?
עֲשֶׂה אֲנִי יוֹדֵעַ: עֲשֶׂה
לְבָרִיא, תַּשְׁעָה יָרַח
לְדָה, שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה,
שְׁבַע יָמֵי שְׁבֵתָא, שָׁשָׁה
סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמֵשֶׁה
חֻמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבֶאֱרָץ
אֶחָד עֲשֶׂר מִי יוֹדֵעַ?
אֶחָד עֲשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ:
אֶחָד עֲשֶׂר כּוֹכְבֵּיא,
עֲשֶׂה דְבָרִיא, תַּשְׁעָה
יָרַח לְדָה, שְׁמוֹנֶה
יָמֵי מִלָּה, שְׁבַע יָמֵי
שְׁבֵתָא, שָׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה, חֲמֵשֶׁה חֻמְשֵׁי

תורה, ארבע אמהות,
שלשה אבות, שני לחות
הברית, אחד אלהינו
שבשמים ובארץ
שנים עשר מי יודע?
שנים עשר אני יודע:
שנים עשר שבטיא, אחד
עשר כוכביא, עשרה
דבריא, תשעה ירחי
לדה, שמונה ימי מילה,
שבעה ימי שבתא, ששה
סדרי משנה, חמשה
חומשי תורה, ארבע
אמהות, שלשה אבות,
שני לחות הברית, אחד
אלהינו שבשמים ובארץ
שלשה עשר מי יודע?
שלשה עשר אני יודע:
שלשה עשר מדיא. שנים
עשר שבטיא, אחד עשר
כוכביא, עשרה דבריא,
תשעה ירחי לדה,
שמונה ימי מילה, שבעה
ימי שבתא, ששה סדרי
משנה, חמשה חומשי
תורה, ארבע אמהות,
שלשה אבות, שני לחות
הברית, אחד אלהינו
שבשמים ובארץ

מה מיוחד בשיר אחד מי יודע? הוא חוזר על עצמו 13 פעמים כמו גיל הבר מצווה שמאז אנחנו קשורים לה'. ולפני הבר מצווה לא היינו כול כך קשורים לה' כמו שהיינו בתוך מצרים אבל ביצאת מצרים היינו קשורים להשם כמו בגיל 13.
(נתנאל גולן, ו'1)

למה מסיימים את הסדר בשירי ילדים כמו חד גדיא ואחד מי יודע ולא עם משהו יותר משמעותי וקשור לחג הפסח?
מסיימים את הסדר בשירי ילדים שיהיה לילדים סיבה להיות קשובים לאורך כל הסדר בגלל שאחד מהמטרות העיקריות של הסדר הוא. ללמד את דור הבא על יציאת מצרים.
(רפאל מירוויס, ה'1)

בהגדה של פסח ישנו שיר "אחד מי יודע", מה המיוחד שבשיר זה שלכן חובר והוכנס להגדה? תשובה: בפשטות ניראה שמרבים במספרים כדי לחזור שוב ושוב על שה' הוא אלוקנו והוא אחד.
(אביטל אמרגי, ו'2)

חד גדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא שונרא ואכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא כלבא ונשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא חוטרא והכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא נורא ושרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא מיא וכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא תורא ושתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא השוחט ושחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא מלאך המות ושחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות, דשחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ב"אחד מי יודע" מונים דברים חשובים מאוד: "אחד א-לוהינו", "שני לוחות הברית", וכדומה. אבל מה החשיבות של "אחד עשר כוכביא", אחד עשר הכוכבים שיוסף ראה בחלומה?
הנה הפירוש של הרב יורם אליהו ממכון מאיר:
כתוב במדרש שכשראובן שמע את החלום של יוסף הוא שמח כי אם יש אחד עשר כוכבים סימן שגם הוא בכלל הכוכבים. לראובן היה ספק אם יהיה כלול בעם ישראל בגלל מעשה בלהה ולכן הוא גם רצה מאוד שהחלום יתקיים. כשהוא ראה שיוסף נעלם מהבור הוא קרע את בגדיו ואמר: "הילד איננו ואני אנה אני בא" – "כלומר, אם החלום של יוסף לא יתגשם אז אין לראובן הוכחה שהוא אחד מהכוכבים. בסופו של דבר החלום התקיים וראובן נכלל בכוכבים למרות החטא שלו. כלומר, רק אחרי שמתברר שגם היהודי החוטא הוא בכלל ישראל אפשר להגיע לאחדות האומה של שנים עשר שבטיא.
(יהודה וינשטיין, ה'1)

שלושה עשר מידיא,
אלו שלוש עשרה או
י"ג מידות רחמים,
שנתעטף בהם הקב"ה
לפני משה, והראה לו
שיש רחמים בעולם
אע"פ שבני ישראל
חטאו בחטא העגל.
(תמר למברג, ו'1)

ורחץ - נוטלים ידיים
לפני אכילת הכרפס
שהוא דבר שטיבולו
במשקה - במי מלח.
כך כלל ישראל זוכים
לקיים הלכה מיוחדת
זו, למרות שבשאר
ימות השנה לא כולם
מקפידים על נטילה
זו. בכך גם מבטאים את
הציפייה לבניין בית
המקדש וחיי טהרה
וקדושה בחיינו היום
יומיים.
(טליה יהודית וייס, ו'2)

מה המיוחד שבשיר "אחד מי יודע" שחובה שיהיה בהגדה? בפשטות נראה שמרבים במספרים כדי לחזור שוב ושוב על שה' הוא אלוקינו והוא אחד. אולי נאמר 13 פעמים כנגד החיוב במצוות, שמאז קשורים להבאת גילוי ה' בעולם. או כנגד גילוי בתורה שזה לגלות את רצון ה' בעולם, שזה גילוי ה' בעולם, ולכן כנגדו אומרים מספר פעמים שה' אלוקינו אחד. או כנגד הפסוק "שמע ישראל" שסיומו "אחד", שבו מכריזים שה' הוא אחד וממליכים את ה' בשמים ובארץ, ו"אחד" בגימטריה זה 13.
(יהל רמון, ו'1)

אחד הפיוטים
המעניינים בליל הסדר
הוא פיוט "אחד מי
יודע", הפיוט מסתיים
דווקא במספר 13 כיון
שאחד זה בגימטריה
13, הפיוט מביא דווקא
את יסודות האמונה
בעם ישראל-תורה,
משנה, אבות, אימהות,
ועוד, ולא נקודות יותר
שוליות, יש דמיון בין
הבתים למשל- דמיון
בין האבות לאימהות,
בין התורה למשנה,
ועוד, במס' 11 יש
דווקא כוכבים אולי
משום שזו "ברית
מחדל" ואין בתורה
עוד דברים שהם 11,
ואולי משום שיש כאן
את יסודות האמונה
בעם ישראל-בגלל
המריבה בין יוסף לאחיו
התרחשה הירידה
למצרים והשעבוד בה.
(יאיר רמון, ה'1)

"יחץ" - למה חוצים דווקא את המצה האמצעית? אולי כדי ללמד אותנו ללכת בדרך האמצע, ועוד - אם תאמר ששלושת המצות הם כנגד כהן לוי וישראל - לא כל כך ברור למה חוצים דווקא את המצה של לוי, אם תאמר כנגד אברהם יצחק ויעקב - זה יותר ברור, יצחק ויחץ זה אותם אותיות כמעט, ועוד - פסח הוא חג של "והגדת לבנך" של חינוך, דומה שאין עוד חג של חינוך כמו פסח, ואין עוד אב שאנו יכולים ללמוד ממנו על חינוך כמו יצחק אבינו, על יצחק נאמר "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" - זו שיטה חינוכית לפיה יש לאהוב את השני בגלל נקודות הטוב שבו, כמו שמצינו בעשו - לאהוב אותו כיון שציד בפיו, וזו שיטה שמצינו מכל האבות בעיקר אצל יצחק.

(ספדי יעל, ה'2)
(מאיה בריימן, א'4)

ורחץ - נוטלים ידיים לפני אכילת הכרפס שהוא דבר שטיבולו במשקה - במי מלח.
 כך כלל ישראל זוכים לקיים הלכה מיוחדת זו, למרות שבשאר ימות השנה לא כולם מקפידים על נטילה זו. בכך גם מבטאים את הציפייה לבניין בית המקדש וחי טהרה וקדושה בחיינו היום יומיים.

(טליה יהודית וייס, ו'2)

ורחץ - מדוע אנו עושים זאת?
 ישנם לכך כמה סיבות:
 א) בבית המקדש היו הכוהנים רוחצים את ידיהם מדי בוקר לפני שניגשו לעבודתם. גם אנו מטהרים את ידינו לפני שניגש לעבודת הבורא בבית המקדש האישי שלנו.
 ב) כשאנו ישנים בלילה נשמתנו שבה למרומים כדי לשאוב אנרגיה לקראת היום החדש. בגוף נותרת רק כמות קטנה של אנרגיה, מה שמאפשר לאנרגיה שלילית - טומאה - לשרות בנפש. בבוקר אנו נוטלים את ידינו כדי להיפטר מטומאה זו.
 ג) במשך הלילה הידיים נוגעות באזורים צנועים בגוף, וכהכנה לתפילה יש לרחוץ אותם.

(דניאל בנק, ה'1)

ורחץ - נטילה זו שאינה נהגת בכל יום, נועדה להמחיש את השינוי בין יום זה לבין הימים האחרים. למה מקדשים ורק אחר כך נוטלים ידיים, לכאורה הסדר צריך להיות: סור מרע (= רחיצה והיטהרות) ועשה טוב (= קידוש)?
 אכן הסדר הנכון הוא רחץ וקדש אבל גאולת מצריים לא הייתה לפי הסדר. הקב"ה לא המתין עד שישראל היו ראויים לגאולה אלא גאל אותם בחיפזון. חג הפסח הוא דוגמה לפסיחה ולדילוג. לפעמים כדי לממש שאיפה רוחנית או חינוכית עלינו לקפוץ לקדש ורק אחר כך לחזור לרחץ.

(אביעד רבינוביץ, ה'1)

כשבני ישראל יצאו ממצרים הם לקחו את כל הכסף של המצרים.
 לאחר שהמצרים טבעו בים כל הכסף שלהם הגיע לעם ישראל. מהיכן היה עוד כסף?
 פרעה לקח את כל הכסף שיוסף אסף בשנות הרעב, והבטיח שמי שיבוא להילחם יקבל את הזהב.

(אמיתי שרעבי, ה'1)

מדוע נאמר באחד מי יודע 9 מי יודע? והתשובה 9 ירחי לידה
 והרי כל אחד מן 13 מי יודע עוסק בעם ישראל והקב"ה.
 לדוגמא אחד - ה' שטים - לוחות וכו'. אומנם 9 ירחי לידה מתאים לכל הגויים והיהודים אז אם כן מדוע בעל ההגדה הכניס 9 ירחי לידה מה החידוש?
 והתשובה לשאלה זו שמעתי מהרב ניר בשיעור שאמר: 9 ש ירחי לידה זהו מספר החודשים שנערכו עשר המכות. כל מכה ארכה שבוע אחד ועוד 3 שבועות הפסקה נמצא ש 10 המכות היו 9 חודשים ומי נולד לאחר עשר המכות? עם ישראל שיצא מהבטן המצרית. שנאמר ו"הוצאתי גוי מקרב גוי..." לכן עכשיו זה ברור 9 ירחי לידה לא הכוונה לצירים אלא הזמן לפני שעם ישראל יצא ממצרים.

(אליאור אברהמוב, ה'1)

ורחץ - בני הבית עושים נטילת ידיים ללא ברכה, לעורך מגישים "נטלא" והוא נוטל ידיו במקום שבתו כדין מלך אשר זוכים לשרתו, או שלובש בגדי לבן והוא ככהן שעשה את עבודתו בבית המקדש. הוא גם מסב על כרית לצד שמאל, כדרך בני מלכים.

(מוריה אברהמי, ה'2)

ישנה סגולה להגיד כל יום את שירת הים ולא רק בפסח. על-ידי אמירת שירת הים בכל יום אנו מכירים בנס שעשה הקדוש ברוך בתוך הים את ההכרה בכוח בורא עולם להושיענו מעוונותינו על-ידי אמירת שירת הים אנחנו משבחים את גודל הבורא ומתעלים באמונתנו.

(הילל הצרוני, ג'1)

ורחץ - יטול את ידיו, 3 שפיכות על כל יד כמו שנוטל לסעודה אך לא מברך כי כל דבר שטובלים במשקה צריך ליטול לפני אכילתו, אוכל את הכרפס וטובל אותו במי ממלח, אם טעה ובירך על הנטילה יברך המוציא ועל אכילת מצה ויאכל מצה.

(מיכאל כבירי, ה'1)

כל המרבה לספר ביציאת מצרים - הרי זה משובח. אז למה אין מצוה להיות ערים במשך כל הלילה, כמו בליל שבועות? התשובה פשוטה: אנו אמורים להתלהב מסיפור יציאת מצרים כל כך עד שבכלל לא נרצה לישון! לא צריך מצוה להיות ערים כל הלילה כי נרצה בעצמינו להמשיך לספר ביציאת מצרים עד הבקר. גם החכמים שישבו בבני ברק חשבו לספר ביציאת מצרים רק עד חצות הלילה, אך הם התלהבו כל כך עד שלא שמו לב לזמן שחולף, והמשיכו בסיפור יציאת מצרים עד שכבר בא הבקר.

רעיון מהספר של הרב מרדכי אליהו זצ"ל
(שבואל יהודה אדלר, ה'1)

כל העניין של פסח הינו "והגדת לבנך" כשאנו קוראים את ההגדה אנו צריכים להגיע למצב שהילד ישאל את האבא "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות" שאז יספר האבא על יציאת מצרים והנס הגדול וכן הלאה בדור ודור
(ליה חגי, ה'2)

על מנת לחוש את העוני שסבלנו במצרים אנו מחביאים חצי מהמצה האמצעית בין שתי המצות, כדי לשמור אותה ליותר מאוחר, כדרכם של עניים השומרים חצי ממנתם בצד לכל צרה שלא תבוא. שתי המצות שאנו מחביאים את חצי המצה ביניהן הן ה"לחם המשנה", זכר למן. במדבר היו בני ישראל אוספים ביום שישי מנה כפולה, אחת לשישי ואחת לשבת. ביום רגיל היה אסור להם לאסוף יותר מצרכם לאותו יום. "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" - בתחילת הסדר אנו מרגישים כמו עניים אך בסופו אנו מוציאים את המן, אפיקו-מן, אוכלים כזית בהסיבה, וחוזרים לשפע שהיה לנו במדבר, ולמידת הביטחון בה' שרכשנו שם, שגם מחר ייתן לנו את צורכנו.
(הרב מרדכי אלון) (מוריה איזקסון ה'2).

בדיחות לחג וחידות

לבני ישראל לא היה
זמן להתפич את הבצק
אבל לעשות בו 153
חורים היה להם זמן?
(אריאל ברגר, ד'1)

בחר את התשובה הנכונה

כמה שאלות יש ב"מה
נשתנה?"
א. שבע
ב. שש
ג. ארבע
ד. חמש
(נהוראי סידון, ד'1)

איזה מצה חוצים ביחץ
א. המצה העליונה
ב. המצה האמצעית
ג. איזו שרוצים
ד. המצה התחתית
(שמואל מוש, ד'1)

לפני אכילת כרפס
נוטלים ידיים בלי ...
א. ברכה
ב. ניגוב
ג. מגבת
ד. נטלה
(רותם דהן, ד'1)

ואלו הם עשר המכות
שעברה מדינת ישראל
בשנתיים האחרונות:
בידודים, מסכות,
אנטיגן ביתי, אנטיגן
מוסדי, אלכוג'ל, בדיקה
בדרייב אין, מאומת,
וריאנט קורונה,
מטושים, תו ירוק
(דוד עמנואל, ב'1)

אלו אלו הוציאנו
הוציאנו מבידוד דיינו,
די די קורונה, די די
קורונה די די קורונה
תלכי מכאן מהר
אלו אכלו שם עטלף
ולא טעמנו כלום כשר
דיינו
די די קורונה, די די
קורונה די די קורונה
תלכי מכאן מהר
אלו סגרו את ביה"ס
ולא נשלח קישור לזום
דיינו.
(יהונתן עמנואל, ג'1)

לאיפה אסור ללכת בפסח?
תשובה: לבית לחם.
(אביגיל מזרחי, ה2) (ברגר יהונתן, ד'1)

סיפורים

קוף אחרי בן אדם

היה יהודי שעבד אצל פריץ. פעם אחת התפאר הפריץ ואמר ליהודי: נכון הדבר באם לא היית נותן לך פרנסה היית גווע ברעב חס ושלום? והיהודי היה תמים וירא שמים, ענה לפריץ: מה אתה אומר, אתה מפרנס אותי?! הלא יש אל בשמים והוא זן ומפרנס לכל הברואים ואותי גם כן מפרנס. ואם הפריץ לא יהיה השליח, מן השמים יתן לי ה' יתברך על ידי שליח אחר. וכששמע הפריץ דבוריו של היהודי חרה לו מאד, וצוה ליהודי שיניח מיד את מקומו ולא יתן לו שוב עבודה. והיה אז לפני חג הפסח, והיהודי היה עני ולא היה לו במה להכין צרכי החג.

ולפריץ היה אוצר של מטבעות זהב, והפריץ היה נכנס לאוצרו לנקות המטבעות אם יש עליו איזה חלודה, והיה מנקה המטבעות ברוק שבפיו. ולפריץ היה חיה קוף (קוף בתור חית מחמד). וכידוע שזה החיה עושה מה שרואה שהאדם עושה. וכשנכנס הפריץ לאוצרו לנקות המטבעות לקח עמו הקוף, וראתה החיה שהפריץ מנקה המטבעות ברוק בפיו, וחשבה שהפריץ אכל מהמטבעות של זהב. אחר כך ירדה החיה לבדה לאוצר והתחילה לאכל מהמטבעות עד שנתמלא כריסה עם מטבעות של זהב ונפלה פגר. וכשראה

הפריץ שהחיה נפלה פגר צוה למשרתו שיזרק הנבלה לביתו של היהודי, שיניח שאם אני לא נותן לו אצי אין לו פרנסה. וכשזרקו החיה בביתו של היהודי נקרע בטנה ונפלה ממנה הרבה מטבעות של זהב. והיה כבר ליהודי צרכי חג הפסח בהרחבה גדולה.

ובליל חג הפסח שלח הפריץ את משרתו לבית היהודי לראות אם יש לו מה לאכל. ומשרתו הגיע בחצרה ואמר לפריץ שיש ליהודי כל טוב. אז שלח לקרא את היהודי ושאל מאין היה לו מעות להכין צרכי פסח. ספר לו היהודי האיר שזרקו לו חיה בביתו וממנה נפלה מטבעות של זהב. אז אמר הפריץ: עכשו אני כבר מודה שה' יתברך זן ומפרנס לכל. והיה ליהודי צרכי הפסח בהרחבה גדולה.

(סולל בון, ד'1)

סיפורים

סיפור מיוחד על תפילה להשם והכל מתגשם!! רק לפנות לבורא ועולם!

כולם זוכרים את הזוג הולצברג השם יקום דמם, שליחי חב"ד שנרצחו בפיגוע במומבאי בהודו שהיו משתדלים לקרב יהודים לבורא עולם בארץ זרה זו במסירות נפש.

בימים שלפני ליל הסדר היה מסתובב הרב גבריאל הולצברג ה' יקום דמו ותולה מודעות בבתי המלון ובבתי ההארה במומבאי, המזמינות את ציבור היהודים והישראלים לליל סדר כהלכתו.

בערב ליל הסדר, זמן קצר לפני כניסת החג, בעיצומן של ההכנות אמרה פתאום הרבנית רבקה לבעלה: "לך תסתובב ותראה אם לא שכחנו מלון או בית הארחה". "אבל אני הסתובבתי אישית ותליתי הזמנות בכל המקומות!" טען הרב גבריאל, אולם אם רבקה מתעקשת והרב יוצא לרחובות כמצוותה.

תוך כדי הסיור המהיר גבי מגלה לפתע שהוא פסח על בית הארחה אחד ולא תלה בו מודעה. הוא נחפז למקום וביקש מהפקידה לראות את ספר האורחים. בעלעול מהיר הוא מגלה שם אחד הנשמע ישראלי.

הוא רץ אל החדר, דופק שוב ושוב, ומשלא נשמעת תשובה הוא עזב והתחיל לרדת במדרגות. לפתע נפתחת הדלת ובחור עם חלוק רחצה מביט עליו ושואל אותו: "מי שלח

אותך?" והרב הולצברג צועק לעברו: "הקדוש ברוך הוא!"

הבחור, בהלם מוחלט, קורא לו לבוא ואז הוא אומר לו: "שמע סיפור. אני מגיע עכשיו מדרום הודו בדרכי לצפון. כלל לא תכננתי לעצור בעיר, באתי ברכבת והייתי צריך להחליף רכבות. כשאני יורד ובא לקנות כרטיס, אני מגלה לחרדתי שכייסו אותי. אני יושב על אבן ומתחיל לבכות. לפתע ניגש אלי אדם צעיר שדיבר עימי במבטא צרפתי ושואל אותי מאיפה אני. עניתי שאני מארץ ישראל.

הבחור אומר לי: "שמע, גם אני יהודי מצרפת," ואף נותן לי סכום כסף. "סע לעיר ותשכור חדר. אחרי החג תתקשר הביתה ותגיד להורים שיפקידו כסף בבנק הדואר ותקבל את הכסף כאן תוך דקות" אני עושה כעצת הבחור, מגיע לכאן, שוכר חדר ב'גסט האוס' הראשון שאני רואה, נכנס לחדר ונשכב על המיטה. אני מסתכל כלפי מעלה ומתחיל 'לדבר' עם אלקים: "אלקים! מה קורה? מה יהיה? מה אני עושה כאן במצב ביש שכזה," אתה קולט, הרב? אני, הקיבוצניק, שמעולם לא היה לי שום קשר עם ההוא מלמעלה, מדבר אליו? פתאום אני קולט שהיום בערב זה ליל הסדר!

והמונולוג שלי מתחדש: "אני יודע שהקשר בינינו לא מי יודע מה, אבל אלקים, אם אתה אוהב אותי, תן לי סימן, אל תיתן

לי להיות לבד הלילה, תן לי להיות בליל הסדר אמיתי עם עוד יהודים!"

סיימתי את השיחה, נכנסתי להתקלח ופתאום – נקישות בדלת. חשבתני שאני מדמיון, אבל לא. אני פותח את הדלת ורואה מישהו שנראה כמו רב יהודי בקצה המדרגות.

וכשאני שואל אותו: "מי שלח אותך?" 'אתה עונה לי': "הקדוש ברוך הוא!..." מיותר לציין, שגם הוא זכה לאירוח קסום בביתם, ואט אט גם נפשו נקשרה בבורא עולם.

(אראל אסרף, 2ה)

עיצוב ועימוד: עיב כהן 050-4199713